

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra aplikované ekonomie a ekonomiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Sdílená ekonomika v principech cirkulární ekonomiky

Vypracovala: Bc. Petra Edrová

Vedoucí práce: Ing. Jiří Alina, Ph.D.

České Budějovice

2022

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Bc. Petra EDROVÁ
Osobní číslo: E20408
Studijní program: N0413A050036 Ekonomika a management
Studijní obor:
Téma práce: Sdílená ekonomika v principech cirkulární ekonomiky
Zadávající katedra: Katedra aplikované ekonomie a ekonomiky

Zásady pro vypracování

Primárním cílem diplomové práce je vyhodnocení využití sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky na základě analýzy. Sekundárním cílem je návrh opatření pro zlepšení stavu ve vybraném sektoru ekonomiky

Osnova:

1. Úvod
2. Cíl práce
3. Literární rešerše –sdílená ekonomika, cirkulární ekonomika
4. Modely sdílené ekonomiky a motivace jejich uživatelů
5. Analýza využití sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky
6. Vyhodnocení analýzy
6. Návrh opatření
7. Závěr

Rozsah pracovní zprávy: 50 – 60 stran

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam doporučené literatury:

- Chovanculiak, R. (2020). *Pokrok bez povolení. Jak sdílená ekonomika, crowdfunding a kryptoměny změnily svět*. Grada Publishing s.r.o.
- Export Journal (2019). *Cirkulární ekonomika*, X. Corporate Publishing s. r.o.
- Musil, P. (2009). *Globální energetický problém a hospodářská politika: se zaměřením na obnovitelné zdroje*. Praha: C. H. Beck.
- Pichrt, J., Boháč, R. & Morávek, J. (2017). *Sdílená ekonomika –sdílený právní problém*. Wolters Kluwer ČR
- Stahel, W. R. (2019). *The Circular Economy: A User's guide*. New York: Routledge.
- Webster, K. (2017). *The Circular Economy: A Wealth of Flows – 2nd Edition*. Ellen MacArthur Foundation.

Vedoucí diplomové práce: Ing. Jiří Alina, Ph.D.
Katedra aplikované ekonomie a ekonomiky

Datum zadání diplomové práce: 20. února 2021
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2022

doc. Dr. Ing. Dagmar Škodová Parmová
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONÓMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (26)
370 05 České Budějovice

prof. Ing. Eva Kislingerová, CSc.
vedoucí katedry

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to – v nezkrácené podobě – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích 2022

.....

Bc. Petra Edrová

Poděkování

Tímto bych velmi ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce panu Ing. Jiřímu Alinovi, Ph.D., nejen za ochotu a trpělivost při zpracovávání této práce, ale především za cenné rady a veškeré připomínky.

Dále bych chtěla poděkovat paní Ing. Petře Martiškové, Ph.D., za pomoc a rady při zpracování dotazníku.

Mé poslední velké díky patří všem účastníkům výzkumu v rámci dotazníkového šetření, kteří zodpověděli mé zvědavé dotazy.

OBSAH

1. ÚVOD A CÍL PRÁCE.....	3
1.1 Úvod.....	3
1.2 Cíl práce	4
2. LITERÁRNÍ REŠERŠE	6
2.1 Sdílená ekonomika	6
2.1.1 Subjekty sdílené ekonomiky.....	8
2.1.2 Modely sdílené ekonomiky.....	9
2.1.3 Oblasti sdílené ekonomiky.....	10
2.1.4 Pozitiva a negativa sdílené ekonomiky.....	17
2.1.5 Důvody vzniku sdílené ekonomiky	19
2.2 Cirkulární ekonomika.....	19
3.2.1 Podstata cirkulární ekonomiky	21
3.2.2 Cirkulární ekonomika, Evropská unie a Česká republika.....	24
3.2.3 Bariéry cirkulární ekonomiky	25
3.2.4 Přínosy plynoucí z cirkulární ekonomiky	26
2.3 Generace X, Y a Z.....	27
2.3.1 Generace X	28
2.3.2 Generace Y	28
2.3.3 Generace Z.....	29
2.4 Aktuálnosti tématu sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky ...	29
3. METODIKA.....	32
4. PRAKTICKÁ ČÁST	35
5. VYHODNOCENÍ ANALÝZY	50
5.1 První výzkumná otázka: Která věková skupina je nejvíce ovlivněna sdílenou ekonomikou?.....	50

5.2	Druhá výzkumná otázka: Záleží při rozhodování, zda využít či nevyužít sdílenou ekonomiku na finanční situaci uživatele?	51
5.3	Třetí výzkumná otázka: Který druh sdílené ekonomiky je nejvíce využíváný v rámci sdílené ekonomiky v ČR?	53
6.	NÁVRH OPATŘENÍ	55
7.	ZÁVĚR	62
I.	SUMMARY AND KEYWORDS	64
II.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	66
III.	SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ A TABULEK	74
	Grafy	74
	Obrázky	75
	Tabulky	75
IV.	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A ZNAČEK	76
V.	SEZNAM PŘÍLOH	77
VI.	PŘÍLOHY	78

1. ÚVOD A CÍL PRÁCE

V následující kapitole bude uvedena diplomová práce na téma sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky a zároveň bude také definován její cíl, výzkumné otázky a jejich předpoklady.

1.1 Úvod

Sdílení je s námi již od nepaměti, kdy byla výměna a půjčování si vlastních statků mezi různými lidmi zcela obvyklou záležitostí. V dnešní době se však k němu rozvitějšímu slovnímu spojení „sdílená ekonomika“ staví společnost jako k poměrně novému trendu moderní doby, ačkoli se tak zcela nedá hovořit o úplné novince.

Vymezení pojmu sdílené ekonomiky je velkým oříškem, protože doposud neexistuje žádná jasná a přímo ustálená definice popisující detailně a přesně její význam. Pokud bychom se na tuto problematiku zaměřili okem obyčejného laika, dalo by se tvrdit, že se jedná o využívání poskytovaných služeb formou pouhého zapůjčení, nikoliv přímého vlastnictví, a to primárně prostřednictvím digitálních platforem, které jsou nedílnou součástí sdílené ekonomiky. Z čehož může plynout návaznost na nynější dobu, která prochází neustálým zlepšováním a modernizací, a protože si sdílená ekonomika zakládá právě na kooperaci a přetrvávající snaze spojení uživatele s technologiemi, mohla bych stát za názorem, že sdílená ekonomika je jakýmsi krokem kupředu. Nejen, že je založena na spolupráci člověka s technologiemi, ale svojí myšlenkou klade důraz také na ekologický přístup k životu každého jednoho člověka, který se rozhodne jít touto cestou, tedy cestou sdílení.

V této předložené diplomové práci bude sdílená ekonomika přiblížena z pohledu možných definic a chápání, dále budou zmíněny existující subjekty, dostupné modely a oblasti působení. V důsledku vývoje sdílené ekonomiky jsou spojeny s tímto tématem také jisté dopady na celkový trh, proto nezůstane opomenuta kritika ani kvitování tématu, zároveň budou nastíněny také důvody jejího vzniku, které stále nabývají na svém významu.

Se sdílenou ekonomikou však úzce souvisí i další, méně známý, koncept, který se označuje jako cirkulární ekonomika. Co si lze pod cirkularitou představit? Již z označení „cirkulární“ je patrné, že se bude jednat, a to velmi zjednodušeně, o kruh či jakýsi oběh nebo o něco rozmanitěji oběhové hospodářství. V tomto případě hovoříme o přístupu, který si klade za cíl řešení vyčerpanosti a nevyčerpanosti zdrojů. Nebo chcete-li snahu o ekologičtější a ohleduplnější přístup k planetě, a to na základě udržitelnosti spojené se znovuvyužíváním nebo recyklací materiálů použitých k výrobě, čímž se značně eliminuje odpadové hospodářství, a tedy celkové znečištění naší planety.

Cirkulární ekonomika bude v této práci vymezena z hlediska své podstaty a lehkého zabroušení do legislativy. Existují však i bariéry spojené s teorií cirkulární ekonomiky, ovšem tam kde jsou negativa, musí být jednoznačně i pozitiva.

Cílem mé diplomové práce je zhodnocení využití sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky, a to napříč generacemi X (Husákovy děti), Y (Mileniálové) a Z, a také skrze vliv finanční situace daného uživatele, tedy zda má finanční zajištění dopad na rozhodování o využití sdílené ekonomiky či nikoliv. Z toho důvodu obsahuje tato diplomová práce i zjednodušený pohled na výše zmíněné generace z hlediska jejich typických rysů, rozhodování a přístupu k technologiím, které jsou pro sdílenou ekonomiku potřebné.

Na základě vyhodnocených dat z provedeného dotazníkového šetření budou uskutečněny statistické výpočty, díky nimž budou potvrzeny nebo vyvráceny hypotézy. Po tomto vyhodnocení bude možné odpovědět na stanovené výzkumné otázky.

Tato diplomová práce byla zpracována v rámci projektu *GAJU*.

1.2 Cíl práce

Primárním cílem diplomové práce je vyhodnocení využití sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky na základě analýzy. Sekundárním cílem je návrh opatření pro zlepšení stavu ve vybraném sektoru ekonomiky.

Vzhledem k výše definovanému cíli předložené diplomové práce je podstatné vymezit, slovní spojení „využití sdílené ekonomiky“. Dle úřadu vlády ČR (2017) a Evropské komise (2016) se jedná o využívání, používání a užití věcí určených ke sdílení, bližší definice je možné najít v literární rešerši předložené diplomové práce.

Pro praktickou část práce, tedy pro její výzkum byly stanoveny následující výzkumné otázky:

1. Která věková skupina je nejvíce ovlivněna sdílenou ekonomikou?

Dle článku *Smart technologie* od společnosti PwC (2018) nabrala sdílená ekonomika na svém růstu s rozvojem digitálních technologií, smartphonů a téměř celoplošnou dostupností internetového připojení. S tímto je spojena obliba a neustálý rozvoj technologií, který mění zažité uživatelské zvyklosti, a to primárně mezi generacemi Y a Z. V závislosti na těchto generacích je více než jasné, že sdílená ekonomika dříve či později ovlivní takřka všechny oblasti podnikání. Předpokladem této výzkumné otázky je, že nejvíce je sdílenou ekonomikou ovlivněna generace Z (24 a méně let) a generace Y

(25 – 39 let) které značnou část svého života věnovaly kooperaci s moderními technologiemi, a tak se předpokládá, že právě tyto budou nejvíce zainteresované. Zároveň je důležité si uvědomit, v jakém postavení se tyto generace nachází na trhu práce, který budou obě chtít ovládnout a je jen na jejich bedrech, jakými znalostmi, schopnostmi technologiemi a řekněme i přístupem k životnímu prostředí budou disponovat, aby si získaly své místo.

2. Záleží při rozhodování, zda využít či nevyužít sdílenou ekonomiku na finanční situaci uživatele?

Pokud se má potenciální uživatel rozhodovat o využití sdílené ekonomiky, je zajisté velmi důležité, v jaké finanční situaci se zrovna nachází. Podle časopisu Forbes (2022) mají jednotlivé generace rozdílné vnímání toho, za co chtějí utracet. Generace Z se více orientuje na to, co je zrovna trendy, běžné nákupy zatím řešit nemusí, na druhé straně generace Y vydává peníze na zážitky, poslední generace řešená v rámci práce je generace X, která nakupuje nejraději skrze věrnostní karty a nákupy hodně rozmýšlí. Z tohoto tvrzení by se dalo odvodit, že vnímání financí v rámci generací je ošemetný fakt, protože každá z nich vkládá důležitost do jiné kategorie. Nicméně dle mého názoru záleží na finanční situaci, a to z toho důvodu, že pokud se má člověk rozhodovat o využití či nevyužití sdílené ekonomiky, rozhoduje se také podle hranice své komfortní zóny, kterou každý člověk vnímá jinak a dle toho rozmýšlí, do čeho vloží své peníze.

3. Který druh sdílené ekonomiky je nejvíce využíván v rámci sdílené ekonomiky v ČR?

Dle výzkumu společnosti Ipsos (2020) je nejvíce využíváno ubytování, dále doprava a finanční služby, ve smyslu půjček. Dále je v rámci průzkumu uvedeno, že zejména ubytování a doprava je využívána nejmladší generací Z, naopak finanční služby jsou využívány spíše generací Y. Předpokladem této výzkumné otázky tedy je, že nejvíce užívaný druh sdílené ekonomiky je ubytování.

2. LITERÁRNÍ REŠERŠE

Literární rešerše slouží k definování základní problematiky spojené s tématem sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky. Vymezena bude sdílená ekonomika, cirkulární ekonomika a generace X, Y a Z. V závěru rešerše bude proveden drobný výzkum prostřednictvím Web of Science, který ověřuje aktuálnost tématu.

2.1 Sdílená ekonomika

Sdílená ekonomika, která je často nazývána jako spoluspotebitelství pochází z anglického slovního spojení „*sharing economy*“, za jejím konečným zněním, jak jej dnes známe však stojí ještě další pojmy, které bývají často zaměňovány ačkoli je jejich myšlenka zcela odlišná. Mezi tyto pojmy řadíme společnou či kolaborativní ekonomiku „*collaborative economy*“, ekonomiku na vyžádání známou jako „*on-demand economy*“, ekonomiku platform „*gig economy*“, a také přístupovou ekonomiku neboli „*access economy*“ (Pichrt, Boháč, & Morávek, 2017). Jako alternativní výraz pro sdílenou ekonomiku lze využít i pojem ekonomika cirkulární „*Circular Economy*“, důvodem je, že vyzdvihuje její pozitivní aspekty na ekologii a šetření zdrojů (Úřad vlády ČR, 2017).

„*Collaborative economy*“ je termín úzce spjatý s termínem „*sharing economy*“, dalo by se říct, že oba tyto pojmy můžeme přeložit a chápat jako sdílenou ekonomiku (Pichrt, Boháč, & Morávek, 2017). Rozdíl nastává se slovním spojením „*on-demand economy*“, které vyjadřuje platformy, na základě nichž poskytovatelé služeb přímo reagují na veškeré nároky svých uživatelů na dodání dané služby či zboží (Botsman, 2015). V případě „*gig economy*“ se zaměřujeme na lidský kapitál s tím, že jsou pracovníci najímáni na jednorázové úkoly. „*Access economy*“ se oproti tomu zabývá situací před vlastněním, tzn. vyjadřuje, že sdílení není nutností (Rinne, 2017).

Hovoříme zde o takovém ekonomickém modelu, který provází fakt, že je založený na sdílení, tzn. vzájemných výměnách, pronájmech a půjčování statků, přičemž velmi záleží na dostupných technologiích (Veber, 2016). Definic, které se zabývají pojmem sdílené ekonomiky, je celá řada a můžeme ho chápat jednoduše jako formu spoluspotebitelství, čímž se rozumí pronajmutí si nějaké „věci“ namísto jejího přímého zakoupení. Člověk totiž v rámci fungování ekonomického procesu nepotřebuje produkt jako takový, potřebuje a chce využívat pouze službu, kterou tento produkt poskytuje. Celý koncept sdílené ekonomiky si klade na cíl úspornost. Příkladem může být vlastnictví automobilu, který používáme pouze několikrát do roka a můžeme ho nahradit obyčejným vypůjčením vozidla. Dalším příkladem by mohlo být lyžařské vybavení, které opět

využíváme jen párkrát do roka, pokud tedy nejsme vrcholoví sportovci či milovníci lyžování. Otázkou tedy zůstává, zda je lepší variantou veškeré takové vybavení vlastnit nebo si jej mnohdy daleko ekonomičtěji párkrát do roka pouze vypůjčit (Tacr.cz, 2021).

Sdílenou ekonomikou rozumíme tedy ve zkratce sdílení různých statků mezi různými uživateli, kteří se finančními platbami podílejí na jejich využívání, přičemž nedochází ke změně vlastnictví (Vorlíček, 2016). Toto tvrzení podporuje i Lessig (2008), který spoluspotřebitelství zakládá na sdílení, výměně anebo na pronájmu zdrojů bez potřeby je vlastnit. Botsman (2010) popisuje tento model obdobně, podporuje využívání určitého vlastnictví věci tak, aby se optimalizovala spotřeba pomocí sdílení, pronájmu, výměny nebo půjčování dočasně volných služeb a statků. Poslední definice, která jistě stojí za zmínku byla vytvořena Evropskou komisí (2016): „*ekonomika sdílení označuje obchodní modely, v nichž jsou činnosti usnadňovány platformami pro spolupráci, které vytvářejí otevřený trh pro dočasné využívání zboží nebo služeb poskytovaných často soukromými osobami*“. Tato problematika se dá považovat za sociálně-ekonomický ekosystém založený na sdílení lidských a přírodních zdrojů, tzn. zahrnuje tvorbu určitých hodnot, a to včetně produkce, distribuce, obchodu a s tím spojenou následnou spotřebu (Veber, 2016). Tento postoj zaujímá i Úřad vlády České republiky, který představil stejnou myšlenku v rámci analýzy sdílené ekonomiky a digitálních platform (2017). Dále také uvádí, že pro propojení spotřebitele s dodavatelem se často využívají mobilní aplikace, což znamená že je kladen důraz na růst komunikačních technologií a rozšíření internetového připojení nejen na pracovištích, ale i v domácnostech. Je však podstatné uvědomit si, že ne všechny platformy včetně jejich zprostředkovatelů naplňují koncept sdílené ekonomiky ačkoli se hlásí k tomuto fenoménu (Úřad vlády ČR, 2017).

Veber (2016) uvádí, že ke sdílení se v rámci sdílené ekonomiky využívá takových statků, které mají tzv. nerivalitní spotřebu. Nerivalitní spotřeba se týká takových statků, jejichž spotřeba není ovlivněna jinými spotřebiteli v čase a zároveň jsou mezní náklady na spotřebu statku dalšími osobami nulové (Špalek, 2011). Veber (2018) dále tyto nerivalitní statky dělí na:

- a. **paralelní** – statek může využívat více spotřebitelů zároveň (sdílené bydlení, sdílené automobily),
- b. **sériové** – statek může využívat více spotřebitelů, nikoliv ve stejném okamžiku, ale postupně.

Pro tento typ statků je podstatné, aby se s užíváním nespotřebovávaly, mohou se pouze opotřebovávat. Příkladem je silnice, kterou lze využívat více vozidla ve stejnou dobu. Nicméně je zde celá řada statků, které jsou nerivalitní jen do určitého počtu jedinců, kteří tento statek využívají. Ve chvíli, kdy je spotřebitelů více, mění se podstata aktiv, v tu chvíli hovoříme o statcích přetížených (Špalek, 2011). Z toho plyne, dle Vebera (2016), že pokud se zvyšuje počet uživatelů, pak se míra uspokojení ze spotřeby daného statku snižuje. Příklad autor uvádí na vysoké koncentraci jedinců, kteří využívají silnici k přepravě. Čím více je uživatelů silničního provozu, tím větší je spád k dopravním zácpám, které působí na účastníky negativně.

2.1.1 Subjekty sdílené ekonomiky

Dle Vebera (2016) důležitou roli pro rozvoj sdílené ekonomiky mají tzv. **zprostředkovatelé**, na základě jejichž pomoci či podpory je umožněno spojení vlastníků a spotřebitelů, a to ideálně za využití digitální platformy (mobilní aplikace). Předpoklady zprostředkovatelů jsou takové, že musí neustále vyhledávat a disponovat dostatečnými kapacitami nabídek ke sdílení (byty, automobily). Jejich úkolem je zabezpečení snadné, rychlé a spolehlivé cesty ke komunikaci potenciálních partnerů před a po uzavření kontraktu. Zprostředkující subjekt si také musí být schopen vynutit zpětnou kontrolu kontraktů, čímž má předejít nekalému jednání (zabezpečení plateb).

Dalším subjektem je **poskytovatel** služeb či statků. Jedná se o osobu (ať už soukromou či profesionálního poskytovatele služeb), která vlastní nebo jen disponuje danými zdroji, časem nebo dovednostmi a tyto aktivně sdílí za účelem přivýdělku či snížení svých přebytků, tzn. nákladů. Služby jsou nabízeny **uživateli**, který užívá statek poskytovatele. Tento uživatel by měl být chráněn právem (Úřad vlády ČR, 2017).

Úřad vlády ČR (2017) v Analýze sdílené ekonomiky a digitálních platform poukazuje na složitost vztahů mezi aktéry sdílené ekonomiky, které neodpovídají legislativnímu rámci u běžných forem nabízených služeb s podnikatelskou povahou. Z toho důvodu je pro sdílenou ekonomiku potřebné definovat další účastníky:

- **prosumer** – nachází se na pomezí podnikatele (pojištění odpovědnosti) a spotřebitele (právo na ochranu spotřebitele),
- **spotřebitel** – při uzavření smlouvy a jejím plnění nejedná v rámci své podnikatelské činnosti,
- **podnikatel** – provozuje podnikatelskou činnost samostatně, a to na vlastní účet a odpovědnost, za účel dosažení uspokojivé výše zisku.

2.1.2 Modely sdílené ekonomiky

V současnosti rozlišujeme několik modelů sdílené ekonomiky, které můžeme vnímat podle odlišných hledisek, a to následujícím způsobem:

1. Z hlediska vlastnictví:

První model je označován jako „**Full Mesh Model**“, pro který je typické sdílení takového statku, kdy je poskytovatel i vlastníkem daného statku, přičemž sdílení probíhá za využití digitální platformy (mobilní aplikace) či jiného webového rozhraní. Příkladem může být firma specializující se na půjčování automobilů. Uživatel si přes výše zmíněné rozhraní či aplikaci objedná vůz a skrze tuto aplikaci je mu vybraný automobil zpřístupněn a za hodinovou nebo denní sazbu si jej může vypůjčit. Rozdíl mezi klasickou autopůjčovnou a touto „virtuální“ autopůjčovnou je, že zde odpadá jakýkoliv kontakt mezi zaměstnanci firmy a celá transakce je uskutečněna za pomoci využití technologií, které zde hrají velkou roli (Gansyk, 2010).

Druhým typem je „**Own To Mesh Model**“, kdy je zprostředkovatel služby pouze v pozici prostředníka, nikoliv vlastníka aktiv. Mezi zástupce této kategorie bychom mohli zařadit Uber (taxi služba) a Airbnb (ubytování). Uber nevlastní žádný automobil a Airbnb nemá ve svém vlastnictví žádný z nabízených bytových prostorů, tzn. obě tyto služby jsou jen v pozici prostředníka usnadňujícího směnu mezi dvěma stranami (Gansyk, 2010).

2. Z hlediska předmětu:

- **Product Service System** – zprostředkování sdílení nebo pronájem hmotného majetku, kdy tento majetek může i nemusí být ve vlastnictví poskytovatele (Uber),
- **Redistribution Market** – sdílení a výměna statků skrze sociální sítě a platformy (Aukro),
- **Collaborative Lifestyles** – sdílení znalostí, času nebo prostoru (Airbnb) (Botsman, 2012).

3. Z hlediska typu poskytování:

V tomto případě je podstatné to, zda jsou statky nebo služby poskytovány zdarma nebo za úplatu, tzn. s obchodím záměrem. Podle toho lze následně rozlišovat:

- **Peer-to-peer (P2P)** – „rovný s rovným“ jsou za pomoci moderních technologií propojeni bez nutnosti osobního kontaktu, díky čemuž jsou ušetřeny náklady na podnikatelské prostory (kanceláře, pobočky) a za úplatu

mohou zprostředkovávat v rámci virtuálního světa sdílení statků (Deloitte, 2017).

- **Consumer-to-consumer (C2C)** – spotřebitel vůči spotřebiteli, je obdobou P2P a pracuje na stejném principu, tzn. využívá digitální platformu jako zprostředkovatele (Úřad vlády ČR, 2017).
- **Business-to-consumer (B2C)** – sdílení mezi podnikatelem vlastním statek a uživatelem, založené na komerční bázi (Deloitte, 2017).
- **Business-to-business** – obdoba B2C, jedná se o sdílení mezi podnikateli, kdy je jeden z podnikatelů vlastníkem statku (Gansyk, 2010).

Existuje však i forma **consumer-to-business-to-consumer (C2B2C)**, kdy je digitální platforma nejen zprostředkovatelem dané služby, ale rovněž stanovuje podmínky takového zprostředkování (Úřad vlády ČR, 2017).

2.1.3 Oblasti sdílené ekonomiky

Dle společnosti Deloitte (2017), která se ve svém příspěvku zabývala *sdílenou ekonomikou* ve smyslu *bohatství bez vlastnictví* můžeme i v současnosti tvrdit, že sdílená ekonomika zasahuje již do několika odvětví¹, mezi které jednoznačně patří:

- ubytování (Airbnb, ČR – Flatio),
- komerční prostory (Pivot Desk),
- doprava (Uber, ČR – Liftago),
- finance (Kickstarter, ČR – Zonky),
- služby a nájem práce (TaskRabbit, ČR – Hlídačky,cz),
- vzdělávání (Khan Academy, ČR – Seduo),
- pracovní náradí a jiné statky dlouhodobé spotřeby (Peerby, ČR – Sharygo),
- média (YouTube, ČR – Alza media),
- cloudové služby (Dropbox, ČR – Ulož.to).

Následující tabulka, dle Vebera (2016) obsahuje segmenty sdílené ekonomiky, ve kterých se lze s touto problematikou, nyní již typicky setkat.

¹ U jednotlivých odvětví je pro příklad uveden jeden mezinárodní zástupce a jeden český zástupce propagující myšlenku sdílení. Firem je tedy daleko více než bylo pro účely práce vyjmenováno.

Obrázek 1: Segmenty sdílené ekonomiky

Cestování	Domov	Peníze	Zařízení	Luxusní zboží	Móda
ubytování, prohlídky, průvodcovství	umělecké předměty, nábytek, nářadí, freecycling	půjčky, pojištění, investování, virtuální měna	stroje, nářadí, sportovní vybavení	oblečení, sporty, svatby	oblečení, doplňky, make-up
Elektronika	Zábava	Doprava	Domácí mazlíčci	Volný čas	Děti
spotřebiče, fotoaparáty, počítače, stereo	knihy, hry, filmy, hudba	auta, jízdní kola, koloběžky, motocykly, sdílení jízdy	hlídání, hotel, služby	kempování, zimní a letní sporty	hlídání, oblečení, hračky
Jídlo	Prostory	Služby	Učení	Práce	Zemědělství
dodávky, obsluha, úklid, mytí, slavnosti	kancelář, obchodní prostory, úložné prostory, parkoviště	kurýři, pochůzky, úklid, opravy	jazyková příprava, učebnice, konzultace	příležitostná práce při zaměstnání, LET System, konzultace	výměna, prodej přebyteků, sdílení zahrádky

Zdroj: vlastní zpracování dle Vebera (2016)

Nielsen Admosphere v roce 2019 sestavil žebříček nejužitečnějších služeb sdílené ekonomiky, a to v následujícím pořadí: ubytování (43 %), spolujízda (36 %), půjčování věcí (30 %), sdílení dopravních prostředků (29 %) a služby v domácnosti (27 %) (Tacr.cz, 2021). Blíže budou pro potřeby práce popsány ty nejtypičtější oblasti sdílení.

1. Ubytovací služby

Ubytovací služby v rámci sdílené ekonomiky představují stále nejpoblábnější segment, který zahrnuje sdílení obytných prostor, a to nejen domů, bytů a pokojů, ale například i gaučů. Do popředí se dostala platforma **Airbnb**, která své služby poskytuje za úplatu. Tento typ pronájmu je pro majitele velmi atraktivní, protože často svoji nemovitost zhodnotí mnohem více než kdyby ji pronajímali delší čas a zároveň je výhodná i pro hosty kteří stále zaplatí méně, než v případě kdyby mířili přímo do hotelu (Deloitte, 2017).

V případě Airbnb, který vznikl jako start-up *AirBed & Breakfast*, což v překladu znamená „nafukovací matrace a snídaně“, bylo prvotním záměrem snazší splácení nájemného, přičemž se tento trend velmi zalíbil a přetransformoval do již námi známé P2P služby, tedy do sdílení vlastního bydlení (Stone, 2019). Na webových stránkách Airbnb je možné vybrat si mezi byty, domy a místnostmi. Hostitelé však nabízí mimo klasické ubytování

také zážitková ubytování například formou průvodcovaných prohlídek, výrobou lokálních výrobků nebo například adrenalinových zážitků. Na portále je možné prokliknout se i do firemní sekce, která je vhodná k plánování teambuildingových pobytů či konferencí. Mimo to nabízí Airbnb také odnože Airbnb Plus a Luxury, které se specializují na luxusní vily a apartmány (Airbnb, 2022). Zároveň je třeba zmínit, že v současné době je trochu diskutabilní, zda je Airbnb stále považováno za sdílenou ekonomiku nebo je klasifikováno spíše jako ekonomika klasického rázu. Důvodem je to, že spousta pronajímaných míst již není využívána k vlastnímu žití, ale pouze k účelu pronájmu, což se vylučuje s hlavní myšlenkou sdíleného ubytování (Slee, 2015).

Další formou sdíleného ubytování je bezúplatné sdílení prostor, které nabízí společnost **Couchsurfing**, značící v doslovném překladu „surfování po gauči“. Ta spojuje cestovatele napříč statisíci měst, kdy majitelé nabízí krátkodobý pobyt turistům ve chvíli kdy sami odjíždí například na služební cestu a potřebují, aby se jim někdo postaral o jejich nemovitost nebo se chtějí jen potkávat s novými lidmi, aneb jak říká motto firmy: „*s přáteli, které jste ještě nepoznali*“. Výjimkou bezplatného ubytování je pouze ověření uživatelů, které je zpoplatněno a jedná se o jediný zdroj příjmů (Couchsurfing, 2022).

Do pomezí sdíleného ubytování můžeme zařadit i platformu **Booking.com**, jejímž cílem je: „*usnadňovat všem poznávat svět*“. Je založena na online rezervačním systému pro ubytovací služby. Rozdíl od výše zmíněného Airbnb je ten, že poskytuje ubytování nejen v soukromých ubikacích, ale svoji pozornost zaměřuje i na hotely a penziony. Zároveň slouží jako „vyhledávač“ nejlepší možné varianty pro vybrané ubytování, tzn. porovnává nabídky na webových stránkách a uživateli poté nabídne ty nejlevnější varianty (Booking.com, 2022). Na podobném principu, tedy na principu zprostředkovatelského subjektu pracují také platformy jako Sreality.cz, Reality.idnes.cz, Ulov.domov.cz nebo Bezrealitky.cz (Kruliš, 2016).

2. Sdílené prostory

Sdílení nebo pronájem kancelářských prostorů mají pod záštitou **coworkingová centra**, která jsou určena převážně pro začínající podnikatele, využívat je však mohou například i zaměstnanci v rámci homeoffice. Kanceláře jsou primárně otevřené prostory, laděny do neformálního prostředí, které si klade za cíl udržovat stálý kontakt mezi jeho uživateli (Seo & Ock, 2016). Coworkingové prostory mohou existovat jako soukromé, kdy se za členství platí paušální poplatek (den, týden, měsíc nebo rok), stejně tak mohou být i bezpoplatková

centra, která jsou poté podporována z různých veřejných nebo soukromých zdrojů (Vrabec, 2011).

Firmy mají možnost sdílet, co se prostorů týče také **prostory výrobní** či **sdílené sklady**, v České republice je typická platforma SKLADUJ.cz, která je určena pro prezentaci nejen skladů, ale právě i výrobních prostor, pozemků a skladových areálů, a to včetně služeb pro operátory logistiky, majitele skladů a případně i pro realitní kanceláře. Zájemce si na webových stránkách vyhledá dle svých preferencí nemovitost ve zvolené lokalitě a poté už může přímo kontaktovat poskytovatele služeb či zástupce SKLADUJ.cz a vyřešit tak své požadavky (SKLADUJ.cz, 2022).

Do tohoto typu sdílení můžeme také zařadit „pomocníka“ pro vyhledávání vhodných kancelářských prostor ve formě zprostředkovatele, čímž je **PivotDesk**. Tato platforma se zaměřuje na hledání vhodných míst, která posléze budou nabízena pracovníkům jako kancelářské prostory. Nejprve se zjistí, jak prostor vypadá, jaké má vybavení, jaký je potenciál místa, který má pohánět tým a po vyhodnocení je daný prostor nabídnut zájemcům (PivotDesk, 2022).

3. Doprava

Ohromný potenciál spatřuje sdílená ekonomika právě v segmentu dopravy, která může být zajištěna buď formou spolujízdy (carpooling) anebo ve sdílení osobních či nákladních automobilů (carsharing), přičemž sdílení v dopravě zahrnuje také kola a koloběžky (Deloitte, 2017). **Spolujízda** je předem domluvená společná jízda pro delší trasu (nahrazuje klasickou autobusovou či železniční dopravu), která bývá dohodnutá skrze mobilní aplikaci, kde se přepravované osoby a poskytovatel služby dělí o náklady za převoz, které jsou v porovnání s klasickou přepravou podstatně levnější (Kruliš, 2016). Veber (2016) zvláště definuje **společnou jízdu**, která se týká z pravidla kratších cest, které mají nahrazovat běžné taxislužby. Poskytovatel je však osoba samostatně výdělečně činná, která nabízí svůj automobil a čas, čímž si tato daná osoba může vydělávat navíc ke svému zaměstnání.

Tak jako je Airbnb dominantní pro sdílené ubytování, tak je **Uber** průkopníkem pro sdílenou přepravu. Hovoříme tedy o nejrozšířenější a celosvětově známé přepravní společnosti, která začala tlačítkem „klepni a svez se“ a rozmohla se do mnohem hlubšího smyslu, díky kterému se realizují nejen spolujízdy, mimo jiné se v rámci ní rozváží jídla, dále zlepšuje dostupnost zdravotní péče, zprostředkovává nákladní dopravu a pomáhá firmám realizovat svozy pro zaměstnance. Mimo tyto aktivity se půjčují koloběžky,

elektrická kola a skútry. V současnosti je snahou Uberu být ekologičtější, a do roku 2040 predikuje plně elektrické a bezemisní jízdy (Uber, 2022). Ministerstvo dopravy (2020) skrze novelu zákona o silniční dopravě č. 115/2020 Sb., změnilo pohled na Uber (popř. Bolt, Liftago aj.) co se přiřazení ke sdílené ekonomice týče. Platforma se tak stává alternativou taxislužby, která funguje přes mobilní aplikaci, na které lze objednat odvoz. Řidiči k výkonu činnosti nepotřebují taxametr, protože aplikace sama předem vypočítá kilometry a cenu za jízdu nacení ještě před nástupem do vozidla. Dle výše zmíněné novely se řidičem může stát, stejně jako je tomu u klasické taxislužby, pouze osoba, která pracuje na živnostenské oprávnění, vlastní průkaz řidiče taxislužby a jejíž automobil je označený nálepkou pro evidenci vozidla jakožto taxi. Na též principu funguje i platforma **Bolt**, dříve známa jako Taxify, která propojila taxislužby do jedné a jeho snahou je přehledné uživatelské prostředí pro potenciální zákazníky (Bolt, 2022). Výjimkou není ani Liftago, které je zcela českou platformou, a navíc nabízí ještě kurýrní služby (Liftago, 2022).

Společnost **BlaBlaCar** je komunita, která sdružuje v rámci spolujízd řidiče s volnými místy s lidmi, kteří se potřebují po stejné trase dostat z bodu A do bodu B. Řidiči často cestují sami, a tak mají ve vozidlech alespoň čtyři další volná místa, tzn. nejsou zcela vytíženi a náklady na cestování jsou zbytečně vysoké. Principem spolujízdy je v tomto případě snaha o vytížení vozidla spolucestovateli a rozdělení úhrady, resp. podílení se na části nákladů za cestu. Můžeme hovořit také o získávání zkušeností a poznatků z nových kultu. Služba si klade za důležité bezpečné prostředí, ve kterém se uživatelé musí zaregistrovat do aplikace, vytvoří si profil, kde je možné dohledat historii jízd a jejich hodnocení. Do profilu také uvádějí, jakou s cestovateli preferují komunikaci, což naznačuje samotný název, od malé komunikace „Bla“ až po květnatou komunikaci „Bla Bla Bla“. Úhrada poplatku za cestování probíhá na konci jízdy a řidič by si neměl vzít nic navíc, pouze to, co pokryje náklady za dohodnutý úsek. Čímž se dá společnost BlaBlaCar považovat za jedinou pravou sdílenou ekonomiku, co se dopravy týče (BlaBlaCar, 2022).

Dalším druhem sdílené dopravy je tzv. **Bikesharing**, to jsou již známá neopomenutelná růžová kola – **Rekola**, která vznikla s původní myšlenkou zrekonstruovat stará kola, následně rozmístěna do ulic k volnému zapůjčování. Nejprve probíhalo půjčování kol bezplatně, ale s nárůstem uživatelů byla kola poškozována a v některých případech dokonce zcizena, což bylo důvodem k zavedení jízdního poplatku. Vlivem růstu poptávky bylo potřeba zakoupit i nová kola, ale ta již měla vlastní design. V současnosti lze bezplatně cestovat jen do určitého najetého času či vzdálenosti, potom musí cestující zaplatit jízdu skrze svoji platební kartu nahranou do aplikace. Mimo Rekola jsou nabízeny také

Rekluzáky, Reskaty a Rekoloběžky (Rekola, 2022). V rámci mezinárodní spolupráce, ale na stejném principu pracuje i společnost Nextbike (Nextbike, 2022).

4. Finanční služby

Další možností, jak využít sdílenou ekonomiku jsou finanční služby. Příkladem může být **crowdfunding**, který spočívá v tom, že se jedné osobě na určitý projekt spojí více nezávislých investorů, přičemž každý z těchto investorů půjčuje poměrně nízkou částku, kterou se snaží diverzifikovat své riziko (Deloitte, 2017). Mezi nejznámější českou platformu, specializující se na poskytování tohoto typu služeb, je platforma Hithit, ve zkratce stačí sehnat lidi s připojením k internetu, kteří se budou chtít podporovat ve smyslu hromadného financování. Na shromáždění určené částky je omezený čas a pokud se danému člověku nepovede peníze vybrat veškerý kapitál se vrací jeho majitelům, čímž se Hithit pokouší chránit všechny zúčastněné subjekty (Hithit, 2022). Společnost Deloitte (2017) ve svém článku o sdílené ekonomice definuje ještě další poskytovatele crowdfundingových služeb, a to například Kickstarter a GoFundMe.

Peer-to-peer půjčky jsou hitem poslední doby, který spočívá v principu crowdfunding, a to konkrétně v tom, že lidé půjčují finanční prostředky lidem. Mezi nejznámější představitele můžeme v České republice zařadit společnost Zonky, kde si lze sjednat půjčku během pár minut online, a to za předpokladu, že se na půjčku skládají obyčejní lidé, nikoliv investoři nebo banky. Nejčastější důvod, proč si lidé půjčují kapitál skrze tento portál je refinancování půjček (Zonky, 2022).

Existuje ještě přístup **crowdsourcing**, který z praxe značí spojení skupiny lidí, které mají společný cíl. Tento princip je poháněn novými technologiemi a sociálními médii a může probíhat v různých úrovních napříč odlišnými odvětvími. Díky vzájemnému propojení je pro jednotlivce snazší kolektivně přispívat, a to ať už nápady, časem, znalostmi, tak i finančními prostředky k vybranému projektu (Crowdsourcingweek, 2022). Kleemann (2008) přiřazuje tuto problematiku k firmám, které jsou zaměřené převážně na zisk, těm jsou posléze zadávány takové úkoly, které jsou důležité pro výrobu a následný prodej skrze internet, a to široké veřejnosti, která koupí přispívá k výrobnímu procesu za podstatně nižší částky.

5. Pracovní síla

Nájem pracovní síly, od domácích prací až po profesionální pracovníky, kteří zastanou různé druhy práce, se v posledních letech rozvíjí. Tento fenomén je možné zajistit pomocí

platformem TaskRabbit (domácí práce) nebo Freelancer (odborníci na volné noze). Firmy i jednotlivci se mohou propojit z různých koutů světa a pokud není nutné, aby se pracovník dostavil k práci osobně (např. administrativní činnosti), tak se se zadavatelem nemusí ani potkat. Po dokončení dané práce je pracovník uvolněn k jiným úkolům (Deloitte, 2017).

Mezi pracovní sílu, z pohledu sdílené ekonomiky, lze zařadit také oblast **vzdělávání**, která se v posledních letech těší velké oblibě, a to především hovoříme-li o online vzdělávacích kurzech (Deloitte, 2017). Může být však, mimo virtuální prostředí, poskytováno i prostřednictvím skupiny či komunity. Realizováno je v podobě přednášek, kurzů nebo prezentací, které jsou poskytovány buď bezplatně nebo za dobrovolný příspěvek (Dillenbourg, 1999).

6. Hudba a videa

Vzhledem k tomu, že uživatelé v mnoha případech nemají zájem o to vlastnit hudební či filmové tituly, ale chtějí k nim mít, pokud možno, neomezený přístup, vzniklo několik digitálních platform, kde jim je právě tohle za drobný (měsíční, roční) poplatek umožněno. Vlastnický model se proto změnil na model přístupu, což je pro sdílenou ekonomiku podstatné. Nejdůležitějším finančním zdrojem těchto platform jsou zpravidla reklamní sdělení. Průkopníkem v tomto odvětví je YouTube. Existují však i další: Spotify, Apple Music, Netflix nebo HBO Go (Deloitte, 2017).

7. Cloudové služby

Opomenuty nebudou ani **cloudové služby**, u nichž dochází ke sdílení hardwaru i softwaru poskytovatele cloudové služby s příjemcem cloudu, a to za úplatu, jedná se tedy o B2C sharing (Deloitte, 2017). Cloudové úložiště slouží k ukládání dat takovým způsobem, že se tato data přenesou do vzdáleného úložiště, který je spravován třetí stranou (Microsoft, 2022). Cloudové služby umožňují bezpečný přenos a ukládání souborů, zároveň zaručují také snadný přístup k veškerým datům nebo programům odkudkoliv a z jakéhokoli zařízení s přístupem k internetu (Čapek, 2012). Mezi typické představitele cloudu řadíme: Google Disk, Dropbox či One Drive (Deloitte, 2017). Ke zřizování webových stránek je možné využít také tzv. **webhosting**, který je založen na pronajímání určitého prostoru na internetu, aby jeho uživatel mohl provozovat vlastní webové stránky. Při využití webhostingu je možné využít například i zajištění provozu webu, zálohování dat nebo správu e-mailů (Český hosting, 2022).

2.1.4 Pozitiva a negativa sdílené ekonomiky

Ve každé myšlence, činnosti i podnikání lze spatřovat pozitiva i negativa, tzn. každá situace má své zastánce a odpůrce, a tomuto se nevyhne ani téma sdílené ekonomiky. Přínosy i nevýhody můžeme pozorovat jak na makroekonomické, tak i na mikroekonomické úrovni.

Pozitiva

Evropský parlament definuje makroekonomické výhody v modelu sílené ekonomiky v propojení poptávky s nabídkou, dále také ve zvýšení efektivity využívání dostupných zdrojů, s tím související úspory transakčních nákladů a v podpoře růstu výkonů a zaměstnanosti (Goudin, 2016).

Primárním důvodem k přechodu ke sdílené ekonomice bylo hledání ekologičtější formy využívání statků a služeb. Ta si klade za cíl hledání způsobů k prodloužení životnosti daných produktů, zároveň je snahou dbát na výběr vhodnějších materiálů, tak aby byla zajištěna efektivnější výměna a recyklace (Buczynski, 2013). Společnost Deloitte (2017) zastává názor, že další výhodou lze spatřovat v tom, že se v rámci sdílené ekonomiky využívají věci, které již byly vytvořeny a tím se snižují nebo úplně odstraňují náklady na další výrobu.

Veber (2016) uvádí jako výhodu disponování s kvalitními informacemi, jak pro stranu nabídky (poskytovatele), tak pro stranu poptávky (účastníka). Autor hovoří především o pohodlí, protože komunikačním prostředkem se pro obě strany stává počítač nebo mobilní telefon, v němž je nabídka neustále aktualizována a veškeré transakce probíhají online. Zároveň může být rozšířeno spektrum zákazníků skrze snadný přístup odkudkoliv. Společnost Deloitte (2017) rovněž přispěla svým názorem, že online platformy, které jsou pro tuto problematiku podstatné, přispívají ke snížení ztrát z nedostatečné informovanosti subjektů účastnících se směny, čímž se snižují realizační náklady, co se komunikace, dopravy, pojištění a prodeje týče.

Pokud bychom se zaměřili na mikroekonomické hledisko, je dle Vebera (2016) výhodné, že se účastníci, a to nejen poskytovatelé, ale především uživatelé zapojují do sdílené ekonomiky. Zároveň pozitivum spatřuje také v tom, že si poskytovatelé mohou vyzkoušet v rámci sdílení rozdílné profese.

Baker (2020) dodává myšlenku, že v případě sdílené ekonomiky, konkrétně v případě sdíleného ubytování, může účastník zažít více dobrodružství než při pobytu v klasickém hotelovém pokoji, protože je více spojený s kulturou cizí země.

Negativa

Makroekonomický pohled na nevýhody sdílené ekonomiky je takový, že tato ekonomika nevytváří nový trh, ale participuje na klasickém trhu a „krade“ mu zákazníky. Zároveň je zde problém v tom, že neexistují rovné podmínky podnikání, ale potýkáme se s nerovným konkurenčním prostředím, ve kterém lze snáze obcházet zavedené regulace ve formě kvalifikací, pojištění či hygienických zásad, přičemž poskytovatelé často ani neplní své povinnosti vůči daním (Veber, 2016). Tento postoj autor doplňuje ještě o nedostatečnou jistotu v bezpečnost prováděných transakcí a nejistotu v kvalitě dodávané služby pro spotřebitele.

Slee (2015) naprosto zpochybňuje kladné teorie na téma sdílené ekonomiky a má na celou problematiku odlišný názor. V svém díle řeší to, jakým způsobem se narušuje volný trh a jak se vyvíjejí škody, které napáchala právě sdílená ekonomika a její příznivci. Mezi hlavní příspěvky svého negativismu řadí platformu Airbnb (ubytování) a Uber (doprava). Oběma společnostem ihned po jejich založení prudce stoupla popularita, o to hůře, protože byly založeny téměř ve stejnou dobu a ve stejné oblasti – v oblasti sdílení. Sdílená ekonomika tak narušuje nejen hotelový průmysl, ale také malé skupiny pronajímatelů nebo družstev. Vliv „efektu Airbnb“ má tak dle autora neblahý vliv na místní trhy s bydlením kvůli dopadům na bytový fond, komunity a ceny za bydlení. Pokud bychom hovořili o dopravě a zaměřili se na Uber a jemu podobné, je nutné uvést, že se nejedná o přímé zaměstnavatele, protože jejich řidiči jsou osoby samostatně výdělečně činné nebo zaměstnané pod partnerskou flotilou², to je důvodem toho, že společnost poté není vůbec zodpovědná za to, co se při jízdě může stát, zodpovědnost má na bedrech řidič. Další nevýhodu spatřuje Slee (2015) také v tom, že účastníci jízdy nemají představu o řidičských schopnostech majitele vozidla. Jedna z dalších kritik společnosti se týkala neodvádění daní z prodeje při spolujízdách. U klasických taxislužeb je část peněz odváděna společnosti, pro kterou řidič pracuje, a ta následně platí daně v místě působení.

Při spojení dopravy a životního prostředí je zde také velký problém z hlediska dodržování ekologičnosti, za kterou si sdílená ekonomika stojí. Snahou sdílené ekonomiky v oblasti dopravy je snížení uhlíkové stopy, ovšem ve všech případech, kdy člověk upřednostňuje pohodlí před městskou hromadnou dopravou je tento fakt snadné vyvrátit. Je vhodné poukázat na sdílené koloběžky nebo kola, které se zdají jako ekologické, nicméně velké

² Společnost poskytuje práci na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, čímž zastřešuje výkon jejich práce.

množství těchto prostředků nakonec sváží automobily se spalovacími motory a jejichž následná výroba i likvidace z důvodu nižší životnosti taktéž představuje zátěž pro životní prostředí (Pichrt, Boháč, & Morávek, 2019). Autoři dále uvádějí, že vnímají problém i v tom, že pro starší generace je mnohdy těžší či úplně nemožné pracovat skrze digitální platformy a mohou se tak v tomto ohledu cítit diskriminovaní.

2.1.5 Důvody vzniku sdílené ekonomiky

Fenomén sdílené ekonomiky je otázkou především několika posledních let. Důvody vzniku a etablování do společnosti jsou dle Botsman např: (2010):

- **Digitalizace** – lidé s připojením k internetu vytváří síť potenciálních zákazníků a jejich propojení je pro sdílenou ekonomiku stěžejní, dochází tím k rychlému přenosu dat, informací a zpráv, bez kterých se sdílená ekonomika neobejde a nebude fungovat
- **Sociální sítě** – jsou nedílnou součástí digitalizace, které urychlily nástup sdílené ekonomiky. Dnes jsou sociální sítě samozřejmostí a jsou používány takřka denně. Průměrný člověk tráví na sociálních sítích něco mále přes 2 hodiny. Sítě se využívají k prolomení bariér z osobního života ve formě sdílení zážitků skrze fotografie a videa. Veřejné publikování tohoto typu vede k odbourávání strachu ze sdílení jako takového, což samo o sobě dodává na popularitě a síle sdílené ekonomiky.
- **Měnicí se potřeby lidí** – za rozvojem technologií a sociálních sítí stojí měnicí se hodnoty a životní styl jednotlivců, která je charakteristická snižující se potřebou vlastnění určitých věcí, což je typické pro mladší generace.

2.2 Cirkulární ekonomika

Oběhové hospodářství, kruhová či cirkulární ekonomika je koncept, se kterým se lze v posledních letech poměrně hojně setkávat jako s novým přístupem k vnímání využívání zdrojů, čímž je myšleno znovuvyužívání již použitých zdrojů. Tento model přináší změnu, kterou vybočuje z původního zažitého paradigmatu lineární ekonomiky a přechází tím na výše zmíněné na oběhové hospodářství (Kislingerová, 2021).

Jedná se tedy přístup udržitelného rozvoje, jehož snahou je co největší zefektivnění produkce. Z veškerých využitých materiálů by neměl vznikat žádný zbytečný odpad,

protože by se měl neustále, v uzavřené smyčce, znovu využívat. Tento termín úzce souvisí s pojmem *cradle to cradle*³ (Zajímej.se, 2017).

Obrázek 2: Rozdíl mezi cirkulární ekonomikou a lineární ekonomikou

Zdroj: Institut cirkulární ekonomiky, 2022

Předpokladem lineární ekonomiky je, že veškeré suroviny jsou využity k výrobě určitých produktů, které jsou posléze v poslední fázi své životnosti zcela spotřebovány, a to ať už z hlediska zastaralosti či neplnění původních funkcí. Tímto se z využitých zdrojů stává odpad, který se nedá jiným způsobem zužitkovat a lze tvrdit, že tento model není zcela udržitelný, protože zdroje nejsou efektivně využity (Ghosh, 2019). Nedostatkem tohoto modelu je, že dochází k rychlému úbytku jednotlivých zdrojů (zemědělství – fosfor, stavebnictví – písek, kámen), o které může konkrétně Česká republika přijít během několika let. Spotřeba zároveň komplikuje zacházení s odpady, které zpravidla končí na skládkách a opět dochází ke ztrátám cenných zdrojů, např. rozklad bioodpadu uvolňuje metan, který je téměř stejný jako emise z poloviny automobilové dopravy v České republice (Incien, 2022).

Na druhé straně vystupuje cirkulární ekonomika, která přináší zcela nový pohled na efektivní využívání zdrojů, které bychom v případě lineární ekonomiky již považovali v daném ekonomickém procesu za odpad. K tomuto tak zvanému „odpadu“ se přistupuje tak, že namísto vyhození se dané nadbytky procesu recyklují, znovu využívají anebo přetvářejí tak, aby zbytkového odpadu vznikalo naprosté minimum. Co je pro tuto problematiku naprosto podstatné jsou technologie, které zvládnou řešit vzniklé recyklace.

³ Možnost donekonečna recyklovat a znovu využívat produkt.

Pro správné využívání těchto technologií je potřeba, aby veškeré produkty byly od první vývojové fáze navrhovány a vyráběny tak, aby byl brán ohled na recyklaci, která v budoucnu nastane (Moldan, 2020). Institut cirkulární ekonomiky (2022) definuje cirkulární ekonomiku tak, že čerpá jen přírodní zdroje, a to efektivním a šetrným způsobem. Zároveň má snahu držet materiály v oběhu po co nejdelší dobu (prostřednictvím pronájmu, opětovného prodeje z druhé ruky nebo skrze opravy) a na konci životního cyklu dává těmto produktům možnost znovuvyužití nebo navrácení do procesu pomoci recyklace. Cirkulární ekonomika si klade za cíl minimalizaci odpadu. Dle slov ředitelky Institutu cirkulární ekonomiky Soni Jonášové (2019) je cirkulární ekonomika: „*system, ve kterém se chováme ohleduplně k přírodě, ale zároveň generujeme zisk díky opětovnému využívání cenných materiálů, které udržujeme v oběhu co nejdéle*“

Pojem cirkulární ekonomika je odvozen od využívání přírodních zdrojů a zavádění cirkulárních neboli kruhových výrobních řetězců. Cirkulární ekonomiku lze definovat jako regenerativní systém, ve kterém jsou vstupy zdrojů a plýtvání, dále emise a úniky energie minimalizovány zpomalením, uzavřením a zúžením materiálových a energetických smyček. Toho lze dosáhnout údržbou, opravou, opětovným použitím, repasováním, renovací anebo recyklací (Geissdoerfer, Savaget, Bocken, & Hultink, 2017). Webster (2015) dodává, že cílem cirkulární ekonomiky je mimo zajištění co nejkvalitnějších konečných produktů, také vhodné využívání materiálů a surovin, z nichž jsou tyto produkty vyráběny.

3.2.1 Podstata cirkulární ekonomiky

Ellen MacArthur (2022) hovoří o tom, že v současné ekonomice odebíráme materiály ze země, vyrobíme z nich produkty, a nakonec vyhodíme odpad, tzn. pohybujeme se převážně v procesu lineární ekonomiky „Take-Make-Waste⁴“. Ovšem cirkulární ekonomika je podpořena přechodem k obnovitelným zdrojům energie a materiálů, odděluje tak ekonomickou aktivitu od spotřeby omezených zdrojů. Cirkulární ekonomika je, podle autorky, rámeček systémových řešení, jehož snahou je řešit globální výzvy jako je například změna klimatu, ztráta biologické rozmanitosti, odpady a znečištění.

Cirkulární neboli oběhové hospodářství je založeno na třech principech:

1. odstranění odpadu a znečištění,
2. oběhu produktů a materiálů (v jejich nejvyšší kvalitě),

⁴ „Take-Make-Waste“, neboli „vezmi, vyrob, spotřebuj“ – typické pro proces lineární ekonomiky

3. regeneraci přírody (Ellen McArthur Foundation, 2022).

Institut cirkulární ekonomiky (2016) definoval šest základních principů a postupů, které jsou důležité při zavádění cirkulární ekonomiky do praxe:

1. **ekodesing** – návrh produktu se snahou o minimalizaci odpadu na životní prostředí, a to během celé jeho životnosti (100 % biologicky rozložitelné produkty),
2. **průmyslová symbióza** – odpad z jednoho produktu se stává zdrojem pro jiný (využití odpadní energie, recyklace),
3. **sdílená ekonomika** – pronájem nahrazuje nákup ve chvíli, kdy potřebujeme službu nikoliv produkt jako takový (sdílení automobilů),
4. **3R principy** – redukovat, znovu použít, recyklovat jsou principy, které umožňují dávat nový život „věcem“ jež se měly stát odpadem (re-use centra),
5. **Cradle to Cradle** – snaha o to, aby byl produkt navržen tak, aby mohl být neustále a do nekonečna recyklován a tím znovu využíván (Interface koberce),
6. **biomimikry** – analýza řešení, která jsou poskytována přírodou a snaha tato řešení uvést do reality výroby nových produktů (výstavba budov na poušti inspirovaná kaktusy, u kterých jsou vertikální větve využity ve formě stínidel snižující potřebu klimatizace).

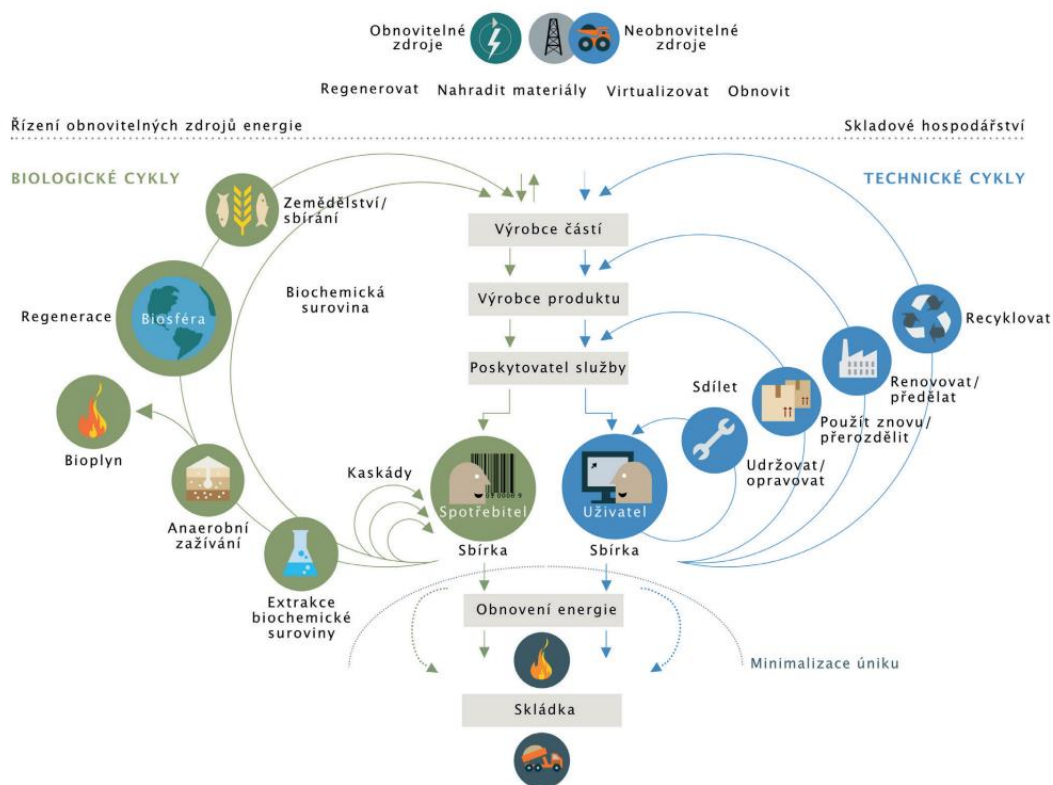
V cirkulární ekonomice je primární snahou to, aby byly odstraněny odpady a znečištění, z toho důvodu probíhá cirkulace produktů a materiálů, čímž se regenerují přírodní cykly. Existuje systémový diagram oběhového hospodářství, který je známý jako motýlí diagram, znázorňující nepřetržitý tok materiálů v ekonomice. V tomto ohledu existují dva základní cykly:

1. **biologický** – živiny z biologicky rozložitelných materiálů se vrací na zemi prostřednictvím procesů typu kompostování anebo anaerobní digesce⁵, což umožňuje přírodě regenerovat a cyklus může nepřetržitě pokračovat,
 - jsou znázorněny *zeleně na levé straně diagramu*, jedná se o materiály, kterou mohou bezpečně znovu vstoupit do životního prostředí i za předpokladu, že jednou nebo vícekrát projdou cyklem využití, v přírodním prostředí se totiž časem biologicky rozloží a vrátí mu užitečné živiny (Ellen McArthur Foundation, 2017).

⁵ Jedná se o kontrolovanou mikrobiální přeměnu organických látek, a to bez přístupu vzduchu, při které je produkován bioplyn (digestát) (Agrokrot, 2022).

2. **technický** – produkty jsou udržovány v oběhu prostřednictvím opětovného použití, oprav, renovování a recyklací, čímž jsou materiály v neustálém provozu a nestanou se odpadem,
- jsou znázorněny *modře na pravé straně diagramu*, jedná se o ty materiály, které se nemohou samovolně dostat zpět do prostřední např. kovy, plasty a jiné syntetické chemikálie, které musí neustále procházet systémem, aby bylo možné zachycovat a znovu získávat jejich hodnotu pro následné znovuvyužití.
 - Udržovat/Opravit (sdílet) – nejvnitřnější smyčka, která poukazuje na strategii udržování výroků a materiálů v provozu prodloužením jejich životnosti na co nejdelší dobu prostřednictvím údržby a oprav. Produkty mohou být následně sdíleny mezi uživateli, kteří mohou využívat přístup ke službě, čímž odpadá potřeba vytvářet nové produkty.
 - Použít znovu/Přerozdělit – další smyčka klade důraz na materiály a produkty, které lze vícekrát znovu použít a distribuovat novým uživatelům v jejich původní podobě nebo s malým vylepšením či drobnými změnami, např. tržiště eBay.
 - Renovovat/Předělat – v případě renovace je produkt z velké části opraven, obvykle ale bez demontáže a výměny součástí, oproti tomu v případě předělání se postupuje tak, že je produkt rozebrán na jednotlivé komponenty a přestavěn, poté je uveden do stavu „nový“ se stejnou zárukou jako na nový produkt.
 - Recyklovat – redukce výrobku až na jeho základní materiálovou úroveň, což umožňuje, aby tyto materiály byly využity na nové výrobky (Ellen McArthur Foundation, 2017).

Obrázek 3: Motýlí diagram - vizualizace cirkulární vs. lineární ekonomiky

Zdroj: Ellen McArthur Foundation; přeloženo: Institut cirkulární ekonomiky, 2019

V diagramu je patrná snaha zachycení toku materiálů, živin, komponentů a produktů, přičemž je do něj zakomponován také prvek finanční hodnoty. Staví na několika myšlenkových proudech, ale nejvíce je ovlivněn právě principem nekonečného recyklování zdrojů, tedy Cradle to Cradle (Ellen McArthur, 2017).

3.2.2 Cirkulární ekonomika, Evropská unie a Česká republika

Oběhové hospodářství je jednou z politik tzv. **Zelené dohody pro Evropu**, známé pod anglickým názvem *Green Deal*, která si klade za cíl dostat EU do roku 2050 do uhlíkově neutrální pozice. Snahou tedy je, aby bylo dosaženo uspokojivé rovnováhy mezi znečišťováním uhlíkem a jeho pohlcováním do atmosféry. Cílem Zelené dohody je přeměna EU na prosperující společnost, která bude disponovat moderním a konkurenceschopným hospodářstvím, jež bude efektivně využívat veškeré zdroje a kde budou do roku 2050 eliminovány skleníkové plyny (Kislingerová, 2021). Lídry v oboru jsou Nizozemsko, Švédsko nebo například Finsko (Institut cirkulární ekonomiky, 2018).

Evropskou komisí byla mimo jiné také přijata **evropská průmyslová strategie**, která má přispět k udržení vedoucího postavení EU v průmyslu, dále také k modernizaci a dekarbonizaci energeticky náročných odvětví, především v průmyslu. Součástí této strategie je i **plán pro Evropu účinně využívající zdroje**, který se zabývá účinností

zdrojů, výzkumem a také inovacemi v oblasti životního prostředí (Kislingerová, 2021). Strategie by měla posílit konkurenceschopnost, technologie, zvýšení bezpečnosti dodávek surovin a také zajistit odolnost vůči šokům z vnějšku, což má za následek podporu přechodu od lineární k cirkulární ekonomice (MŽP, 2021). Česká republika svoji konkrétní strategii pro oblast oběhového hospodářství v tuto chvíli nemá, ale její příprava začala již v roce 2018 pod názvem strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040 („Cirkulární Česko 2040“), které je v gesci Ministerstva životního prostředí ve spolupráci s Organizací pro ekonomickou spolupráci a rozvoj (OECD) a také s Evropskou komisí. Projekt je financován z významné části Evropskou unií (Kislingerová, 2021)

3.2.3 Bariéry cirkulární ekonomiky

Existují však bariéry, které se mohou jevit problematicky při zavádění principů cirkulární ekonomiky do praxe. Do těchto bariér z pravidla řadíme jakožto zásadní oblasti kulturní a tržní, dále však také technologickou a regulatorní.

Kulturní bariéry lze spatřovat na straně spotřebitelů v tom, že není projevován přílišný zájem o ekologicky odpovědné produkty a služby nebo mohou být tito spotřebitelé tradicionalisté, tzn. jsou zvyklí nakupovat známé a ověřené značky. Na straně firem jsou bariéry vnímány často jako nechuť podílet se na ekologickém podnikání. Podle průzkumu CSR & Reputation Research z roku 2017 je však až 72 % Čechů do 24 let ochotno připlatit si za výrobek šetrný k životnímu prostředí. Z toho plyne, že lidé mají chuť kupovat šetrné výrobky. Jedním z příkladů je IKEA, která nabízí projekt „Druhý život nábytku“ a tím zavádí principy cirkulární ekonomiky do celé firmy (Institut cirkulární ekonomiky, 2018).

Tržní bariéry zahrnují vysoké náklady (nákup strojů, využívání skladových areálů, navázání nových kontraktů) na přechod k cirkulární ekonomice nebo snížení konkurenceschopnosti. Velkou obavou je i získání samotných druhotných surovin z recyklovatelných zdrojů, které by měly plně nahradit suroviny primární, a to z hlediska ceny, tak i potenciální koupě. Dalším problémem je i strach ze změny dodavatelsko-odběratelských vztahů. V současnosti v České republice chybí nástroj, který by umožňoval efektivní a pokud možno i levné využití druhotných surovin, řešení však nabízí bilaterální dohody⁶ s opcí⁷ na odkup konkrétního množství daných surovin. Příkladem je Karlovarská minerální voda, která vytvořila projekt „Zálohujme?“, jehož snahou je najít nejlepší cestu k recyklaci PET lahví, zájmem projektu je zajistit dostatečné množství druhotných surovin,

⁶ Bilaterální dohody - mezinárodní kontrakt mezi dvěma stranami.

⁷ Opce – smlouva mezi kupujícím a prodávajícím, která kupujícímu dává právo koupit nebo prodat podkladové aktivum za danou cenu kdykoliv do dne vypršení sjednaného kontraktu (Kurzy.cz, 2022).

kteřé jsou nezbytné pro naplnění cílů EU (postupný zákaz využívání jednorázových plastových výrobků) (Institut cirkulární ekonomiky, 2018).

Technologické bariéry zahrnují špatnou dostupnost nových technologií, vysoké pořizovací náklady, špatnou spolupráci byznysu a vědecko-technologického světa a také snahu o stejně kvalitní výrobek z recyklovatelné suroviny jako by se jednalo o kus původní. Pomoc v tomto ohledu by mohla být interní i externí, a to skřze organizace typu CzechInvest, regionální inovační centra nebo soukromé subjekty. Řešením by mohly být například inovační vouchery, které jsou poskytovány Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR. V případě, že firma chce koupit novou technologii a není jisté, že bude mít tato technologie pozitivní vliv na životní prostředí, je možné nechat si výzkumnou organizací vytvořit analýzu dopadů, na základě které se firma posléze rozhodne, zda technologii přijme či nikoliv (Institut cirkulární ekonomiky, 2018).

Regulatorní bariéry spočívají v nakládání s hotovým výrobkem (např.: hotové jídlo v restauraci musí být podáváno či zlikvidováno do určité doby) nebo nakládání s odpady. Řešením se zabývá novelizace zákona o nakládání s odpady (Institut cirkulární ekonomiky, 2018).

3.2.4 Přínosy plynoucí z cirkulární ekonomiky

Vzhledem k nabývající síle cirkulární ekonomiky je, jak ze strany podnikatelů, vládních představitelů, tak i jednotlivců, možné definovat i některé potenciální **ekonomické výhody** plynoucí z opuštění lineární ekonomiky a přechodu k ekonomice cirkulární:

- hospodářský růst – kombinace zvýšených příjmů z nově vznikajících činností a nižších výrobních nákladů podpořená produktivnějším využitím vstupů vedoucího k růstu HDP,
- úspora nákladů na materiál – využití kvalitnějších a dostupnějších materiálů,
- potenciál tvorby nových pracovních míst,
- inovace – mezi výhody lze zařadit vyšší míru technologického rozvoje, kvalitnější materiály, nové pracovní pozice, energetickou účinnost a více příležitostí k zisku společnosti (Ellen McArthur, 2017).

Přínosy přechodu na oběhové hospodářství přesahují v mnoha případech ekonomiku a zasahují až do přírodního prostředí. Tím, že cirkulární ekonomika navrhuje řešení odpadového hospodářství a znečištění, udržuje mimo jiné produkty a materiály ve fázi opětovného používání, tzn. spíše regeneruje než degraduje přírodní systémy, představuje

významný příspěvek k dosažení globálních klimatických cílů. Mezi **environmentální a systémové výhody** lze zařadit:

- snížení emise oxidu uhličitého,
- snížení primární spotřeby materiálů (tj. automobilů, stavebních materiálů, nemovitostí, syntetických hnojiv, pesticidů, zemědělské spotřeby vody, paliv a neobnovitelné elektřiny),
- zvýšení hodnoty produktivity půdy a navrácení biologického materiálu zpět do půdy (Ellen McArthur, 2017).
- zachování hodnoty materiálů (nebo energie), která je obsažena v produktech, snaha o udržení jejich funkcí přispívající k prevenci čerpání dalších surovin používajících se pro další výrobu, což vede ke snížení skleníkových plynů,
- snížení odpadu určeného k recyklaci a skládkování (Institut cirkulární ekonomiky, 2017).

S nástupem cirkulární ekonomiky vyplývají na povrch i příležitosti pro firmy a jednotlivce. **Firmy** by mohly výrazně profitovat z toho, že jejich operace jsou v souladu s principy oběhového hospodářství. Tyto výhody zahrnují vytváření nových ziskových příležitostí, snížení nákladů díky nižším požadavkům na původní materiál, jež by byl nahrazen recyklovatelnými vstupy, bezpečnější dodávky, z důvodu nahrazení alternativnějšími (lokálními) zdroji materiálů a pevnější vztahy se zákazníky spojené s jejich loajalitou. Z pohledu **jednotlivce** lze spatřovat výhody ve zvýšeném disponibilním příjmu, a to z důvodu snížení nákladů na produkty a služby, dále ve větším užitku, který mohou zákazníci pociťovat díky kvalitě výrobků s čímž souvisí i snižující se náklady na vlastnictví ve smyslu oprav, zlepšených životních podmínkách a s tím souvisejícími zdravotními dopady (Ellen McArthur, 2017). Mezi další sociální benefity zařazuje Institut cirkulární ekonomiky (2017) vytváření lokálních pracovních míst, rekvalifikačních kurzů, dobrovolnických pozic a budování soběstačných místních komunit.

2.3 Generace X, Y a Z

Dostupné zdroje se v některých případech lehce časově odlišují, co se rozmezí let jednotlivých generací týče, vybrané rozdíly jsou pro lepší přehled uvedeny v *tabulce 1*:

Tabulka 1: Rozdílné přístupy k datování generací X, Y a Z

ZDROJ (Autor)	GENERACE X „Husákovy děti“	GENERACE Y „Mileniálové“	GENERACE Z
Forbes (2022)	1968 – 1982	1983 – 1997	1998 a dále
Bejtkovský (2016)	1965 – 1982	1983 – 2000	2001 a dále
Pew Research Center (2019)	1965 – 1980	1981 – 1996	1997 – 2012
Kotler a Keller (2013)	1964 – 1978	1979 – 1994	1995 a dále

Zdroj: Vlastní zpracování dle Forbes (2022), Bejtkovského (2016), Pew Research Center (2019), Kotler a Keller (2013),

2022

Často jsou generační rozdíly spojeny s odlišnostmi jiných kultur, jejichž utváření je dle Schwartze, Holea a Zhonga (2010) ovlivněno politickými, socioekonomickými a kulturními odlišnostmi. Pro potřeby práce bylo zvoleno rozdělení dle časopisu Forbes (2022).

2.3.1 Generace X

Generace X neboli Husákovy děti se v pohybuje mezi lety 1968 – 1982, tedy ve věku 54 – 40 let. Pro lidi narozené v tomto období je typické, že jsou nezávislí a značně soběstační, od svých rodičů (Baby Boomers) se naučili tvrdé práce a zmíněné samostatnosti. Generace X je na vrcholu své kariéry, často jsou tito lidé považováni za hnací sílu pokroku a velkých nápadů. Tato generace jako jedna z mála má velkou schopnost ovlivňovat starší i mladší generace kolem sebe. Lidé z této skupiny jsou velmi loajální (Forbes, 2019).

Mezi další běžné vlastnosti patří finanční zabezpečení, zjištění informací, tvrdá práce, oceňují věrnostní kartičky, komunikují převážně skrze mobilní telefon (Forbes, 2022).

2.3.2 Generace Y

Pro generaci Y, známou pod názvem Mileniálové, jejíž rozmach se datuje mezi roky 1983 – 1997 a věkové rozmezí se tak nachází mezi 39 a 25 lety je typická neschopnost sedět. Jsou obvykle vnímáni jako vysoce intuitivní, a to především pokud jde o technologie. Lidé z této generace oceňují rozmanitost, flexibilitu a průzkum, mileniálové chtějí být součástí různých skupin a společností, ve kterých se snaží plnit svá poslání a aktivně usilují o zlepšení světa. Mileniálové dychtí po nových příležitostech (Forbes, 2019).

I tato generace má některé typické znaky, například: vydělávají, aby si mohli užívat, užívají si života, práci se snaží brát i jako zábavu, komunikují skrze notebook, mobilní telefon, jsou zvědaví (Forbes, 2022).

2.3.3 Generace Z

Generace Z je nejmladší generací, která bude v rámci práce zmíněna a začíná po roce 1997, její zástupci jsou v tuto chvíli ve věku 24 let a mladší. Charakteristické pro tuto skupinu je využívání chytrých telefonů a sociálních médií. Lidé narození v generaci Z touží po informacích. Mají zajímavý a velmi upřímný pohled na svět, protože jsou prakticky celých 24 hodin závislí na internetu a lpí na každém detailu. Jsou liberálnější a otevřenější novým trendům, zároveň inklinují k multitaskingu a očekávají personalizaci (Forbes, 2022). Mann (2014) dodává, že pro generaci Z je typická tvořivost a tvůrčí kreativita, což je dáno pohybem na kanálech YouTube, Instagram a jiných sociálních sítích.

Další typické přístupy generace Z jsou například: nezažili dobu bez internetu, jsou neustále online, utrácejí, aby byli trendy, důležité je mít přátele a kontakty, pracovní život je teprve čeká, svět vnímají v měřítku svých smartphonů (Forbes, 2022).

2.4 Aktuálnosti tématu sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky

V rámci diplomové práce byla prozkoumána aktuálnost tématu zabývající se problematikou sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky. K tomuto zjištění byl použit bibliometrický výzkum, který se zabývá měřením a kvantitativní analýzou vědeckých poznatků v publikované literatuře (Kim & McMillan, 2008). Jedná se o metodu, která analyzuje již publikovaná data z hlediska autorů, citací anebo například klíčových slov. Zároveň také odhaluje články a vzájemné vazby mezi články na dané výzkumné téma. Tato metoda lze využít k popisu a hodnocení vývoje dané výzkumné oblasti nebo sledování stavu konkrétního oboru či odvětví v průběhu času, a také k identifikaci jejích klíčových otázek a základních teoretických rámců (Fetscherin & Heinrich, 2015).

Tento model byl aplikován na vědecké články publikované v anglickém jazyce, které popisují téma sdílené ekonomiky v závislosti na principech cirkulární ekonomiky. Data byla získána z *Web of Science* za roky 2017 – 2021. Vyhledávání probíhalo na základě klíčových slovních spojení, a to konkrétně: „*sharing economy*“, „*circular economy*“ a „*circular economy and sharing economy*“. Veškerá získaná data byla poté upravena za využití programu MS Excel, kde byla vytvořena grafická znázornění, která byla následně v práci interpretována.

Tabulka 2: Počet článků publikovaných na Web of Science v letech 2017-2021

Klíčové slovní spojení	Počet článků publikovaných na Web of Science
Circular Economy	9 074
Sharing Economy	12 035
Circular Economy and Sharing Economy	517

Zdroj: vlastní zpracování dle Web of Science, 2022

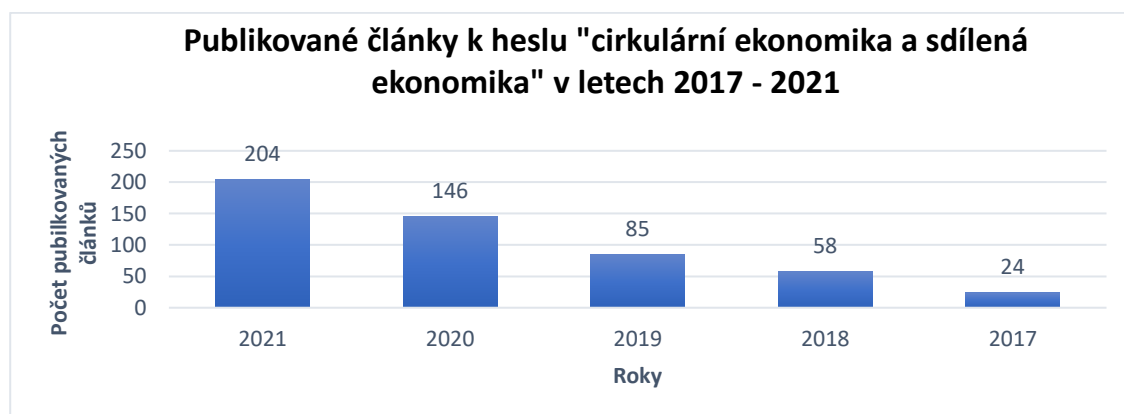
Jak je patrné z výše vyobrazené tabulky 2 počty publikovaných článků jsou poměrně vysoké. Cirkulární ekonomikou (Circular Economy) se zabývalo 9.074 článků, sdílenou ekonomikou (Sharing Economy) poté 12.035 článků a s propojením obou témat (Circular Economy and Sharing Economy) jsme se mohli setkat v 517 člancích.

Na základě tohoto zjištění byl následně stanoven vzorek, který sdružuje téma sdílené ekonomiky s ekonomikou cirkulární, a to v celkovém počtu 517 publikovaných článků, přičemž abstrahujeme od přehledových článků⁸ a recenzí a zabýváme se pouze články vědeckými.

Níže bude využito grafických vyjádření k vytvoření přehledu o počtu publikovaných článků v závislosti na:

- období mezi roky 2017 – 2021,
- výzkumných oblastech,

Graf 1: Počet publikovaných článků k heslu "cirkulární ekonomika a sdílená ekonomika" mezi lety 2017 - 2021

Zdroj: vlastní zpracování dle Web of Science, 2022

Graf 1 poukazuje na fakt, že zájem o promítnutí sdílené ekonomiky do ekonomiky cirkulární stále roste a od roku 2017, kdy bylo k mání pouze 24 článků se jejich počet dostupný na Web of Science radikálně zvýšil. Konkrétně zde tedy hovoříme o lehkém nárůstu v roce 2018, a to na 58 článků a následně v roce 2019 na 85 článků. V roce 2020

⁸ Články, které bývají z pravidla uvedené v encyklopediích či jiných naučných knihách. Jedná se o krátký odstavec zjednodušeně vysvětlující daný pojem.

nastává větší nárůst zájmu o tuto problematiku a je publikováno již 146 článků, což potvrzuje i rok 2021, kdy počet dostupných článků vzrostl na 204. Z čehož plyne, že zájem o téma sdílené ekonomiky v návaznosti na cirkulární ekonomiku stále roste a lze tvrdit, že téma je zcela aktuální.

Graf 2: Počet publikovaných článků v závislosti na výzkumných oblastech

Zdroj: vlastní zpracování dle Web of Science, 2022

Z grafu 2 je možné vyčíst, jakých výzkumných oblastí se dotýká problematika sdílené ekonomiky v principech ekonomiky cirkulární, a to opět dle počtu publikovaných článků. Od nejčastějších oblastí, kterých se téma dotýká, lze hovořit o:

- přírodních vědách a ekologii (Environmental Sciences Ecology),
- inženýrství (Engineering),
- vědě zabývající se technologiemi (Science Technology Other Topics),
- podnikové ekonomice (Business Economics),
- energetických palivech (Energy Fuels),
- operačním výzkumu (Operations Research Management Science),
- chemii (Chemistry),
- počítačových vědách (Computer Science),
- vědě zabývající se materiály (Material Science) ,
- stavebních technologiích (Construction Building Technology).

Dále je možné promítnout tento stav také například do fyziky, geografie, architektury, vodních zdrojů či například do mikrobiologie. Z uvedeného grafu je možné určit vzájemnou provázanost životního prostředí, vědních a technických oblastí, které se mohou vzájemně doplňovat a obohacovat.

3. METODIKA

Diplomová práce se skládá z části teoretické a praktické. Zpracování teoretické části probíhalo na základě studia odborné literatury, vědeckých článků a jiných internetových zdrojů týkajících se zejména témat sdílené ekonomiky, cirkulární ekonomiky, generací X, Y a Z, a také ověření aktuálnosti tématu sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky.

Největší část práce je věnována praktické části, která zahrnuje sběr a vyhodnocení primárních dat na základě kvantitativního výzkumu. Pro tento výzkum bylo zvoleno a využito dotazníkového šetření, které bylo realizováno formou kvótního výběru. Dotazník byl dostupný pouze v české verzi v online formě a publikovaný prostřednictvím Google Docs na sociálních sítích Facebook a Instagram. Otázky byly koncipovány tak, aby bylo možné odpovědět na tři stanovené výzkumné otázky, které byly následně doplněny o předpoklady. Dotazník byl sestaven převážně z uzavřených otázek, které byly pro respondenty při vyplňování povinné a dvou otázek otevřených, které byly naopak nepovinné, přičemž u nepovinných otázek bylo záměrem zjištění, zda se respondenti orientují v daném tématu či nikoliv. V dotazníku se vyskytovaly otázky týkající se povědomí o sdílené ekonomice, jejích typech, možnostech využití, výhod a nevýhod spojených se sdílenou ekonomikou, dále otázky týkající se znalosti pojmu cirkulární ekonomiky a spojitosti sdílené a cirkulární ekonomiky. Závěr dotazníku zaujímaly identifikační a demografické údaje o respondentech, kde podstatnými otázkami byly především otázky týkající se věku a finanční situace respondentů. Z vytvořeného dotazníkového šetření bylo následně možné odpovědět na jednu z výzkumných otázek ohledně nejvyužívanějšího typu sdílené ekonomiky.

Po opatření potřebných dat byly následně stanoveny hypotézy (H_0 a pro naše potřeby H_1), na jejichž základě budou provedeny výpočty, sloužící k jejich ověření. Hypotézy zní:

- 1. H_0 : Využití sdílené ekonomiky nezávisí na věku respondentů.
 H_1 : Využití sdílené ekonomiky závisí na věku respondentů.*
- 2. H_0 : Neexistuje závislost mezi příjmy respondentů a využitím sdílené ekonomiky.
 H_1 : Existuje závislost mezi příjmy respondentů a využitím sdílené ekonomiky.*

Dle institutu biostatiky a analýz LFMU (2022) vyjadřuje nulová hypotéza (H_0) nezávislost jevů X a Y, tzn. že pravděpodobnost výskytu jedné náhodné veličiny neovlivňuje výskyt druhé náhodné veličiny.

Hypotéza nezávislosti vyjádřena pomocí pravděpodobností znamená, že:

$$P_{IJ} = P(X = i \wedge Y = j) = P(X = i) * P(Y = j) = P_i P_j \quad (1)$$

kde: $i = 1 \dots$ hodnota v řádku (r)

$j = 1 \dots$ hodnota ve sloupci (c)

Prvním krokem bylo na základě získaných dat z dotazníkového šetření sestavení kontingenčních tabulek, které budou vyjadřovat:

1. Využití sdílené ekonomiky v závislosti na věku respondentů.
2. Závislost mezi příjmy a využitím sdílené ekonomiky z hlediska generací.

Na ověření hypotéz byl aplikován test nezávislosti označovaný jako chí-kvadrát test (χ^2), který je nejpoužívanějším testem pro ověření nezávislosti v kontingenčních tabulkách (Institut biostatiky a analýz LFMU, 2022).

Dle institutu biostatiky a analýz LFMU (2022) je chí-kvadrát test založen na srovnání pozorovaných četností (získány dotazníkovým šetřením) a tzv. očekávaných četností (kalkulovaných za předpokladu platnosti H_0). Na základě pozorovaných četností jsou poté definovány **marginální četnosti** i-té varianty X, resp. j-té varianty Y takto:

$$n_i = \sum_{j=1}^c n_{ij} \quad n_j = \sum_{i=1}^r n_{ij} \quad (2)$$

kde: n_{ij} ... počet subjektů, u nichž je náhodná veličina $X = i$ a náhodná veličina $Y = j$

$i = 1; (r)$... hodnoty v řádku

$j = 1; (c)$... hodnoty ve sloupci

Následně jsou do nové tabulky stanoveny **očekávané četnosti** dle vzorce

$$e_{ij} = np_{ij} = np_i p_j = n * \frac{n_i n_j}{nn} = \frac{n_i n_j}{n} \quad (3)$$

kde: n_i ... hodnota v i-tém řádku

n_j ... hodnota v j-tém sloupci

n ... celkový počet hodnot kontingenční tabulky

Pro výpočet chí-kvadrát testu je nutné u očekávaných četností (e_{ij}) ověřit splnění předpokladů, které následně rozhodne, zda test může být použit či nikoliv. Tyto předpoklady jsou:

1. jednotlivé prvky sumarizované v kontingenční tabulce jsou nezávislé a každý jeden člen výběrového souboru je obsažen pouze v jedné buňce kontingenční tabulky,

2. alespoň 80 % hodnot kontingenční tabulky má očekávanou četnost (e_{ij}) vyšší než 5,
3. všechny buňky (100 %) kontingenční tabulky mají očekávané četnosti (e_{ij}) vyšší než 2.

Na základě ověření lze poté provést výpočet **testového kritéria**:

$$X^2 = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^c \frac{(n_{ij} - e_{ij})^2}{e_{ij}} \quad (4)$$

kde: n_{ij} ... pozorovaná četnost výskytu

e_{ij} ... očekávaná četnost výskytu

r ... počet řádku kontingenční tabulky

c ... počet sloupců kontingenční tabulky

Pro zjištění platnosti H_0 bylo zapotřebí určit **kritický obor hodnot**, se kterým se porovnává testové kritérium. Aby byl vypočítán kritický obor hodnot bylo nutné určit počet **stupňů volnosti**:

$$v = (r - 1) * (c - 1) \quad (5)$$

a také **hladinu významnosti**, pro kterou byla použita její obvykle statisticky používaná hodnota 5 %, tzn. $\alpha = 0,05$ (Neubauer, 2011). Pro výpočet kritického oboru hodnot bylo využito programu MsExcel za použití funkce `=CHISQ.INV(pravděpodobnost; počet stupňů volnosti)`. Parametr pravděpodobnosti byl dopočítán ze vztahu $(1 - \alpha)$, tzn. $(1 - 0,05)$.

$$= CHISQ.INV(pravděpodobnost; počet stupňů volnosti) \quad (6)$$

Autor dále uvádí, že H_0 lze zamítnout, jestliže je hodnota testového kritéria vyšší nebo rovna kritickému oboru hodnot, tedy pokud:

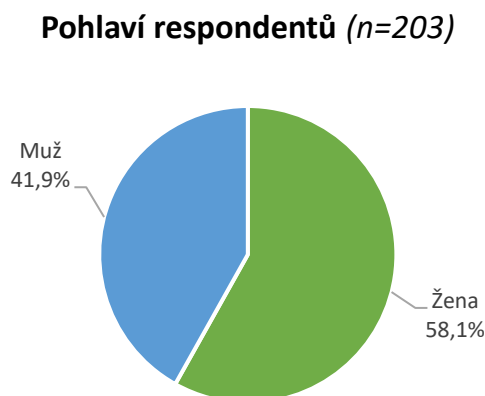
$$X^2 \geq \chi_{(r-1)-(c-1)}^2(1 - \alpha) \quad (7)$$

Na základě výše zmíněného postupu byly následně provedeny potřebné výpočty, z kterých byly vyvozeny určité závěry využité ve vyhodnocení analýzy a dále v návrhové a závěrečné části práce.

4. PRAKTICKÁ ČÁST

Součástí této kapitoly je dotazníkové šetření jehož účelem je naplnění primárního cíle diplomové práce, a to konkrétně využití sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky. Na následující stranách budou shrnuty výsledky dotazníkového šetření.

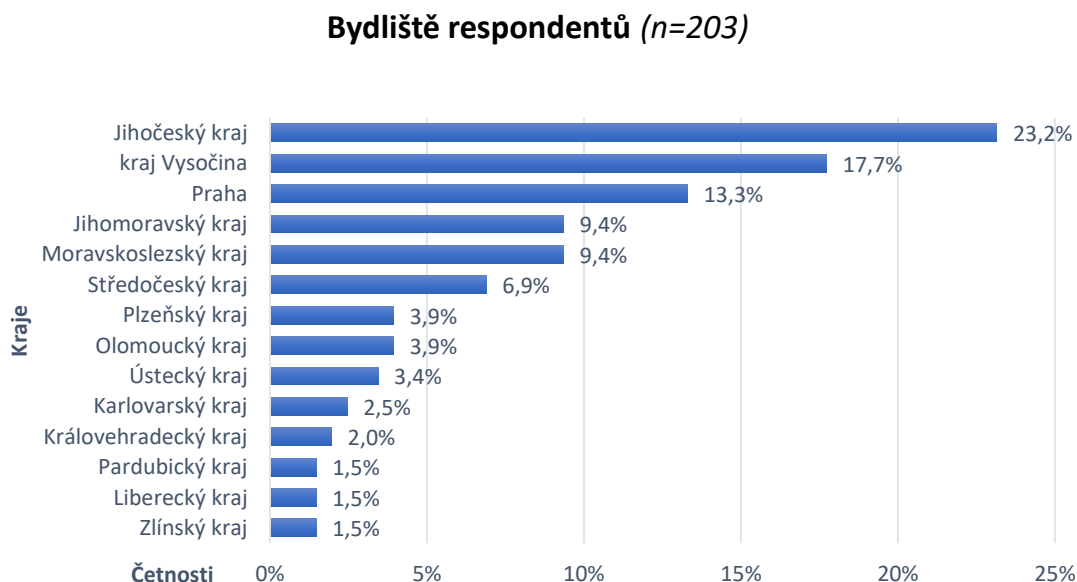
Graf 3: Pohlaví respondentů (n=203)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Graf 3 popisuje pohlaví respondentů, přičemž celkový počet dotazovaných činil 203, z toho 118 (58,1 %) respondentů tvořily ženy a 85 (41,9 %) muži.

Graf 4: Bydliště respondentů (n=203)

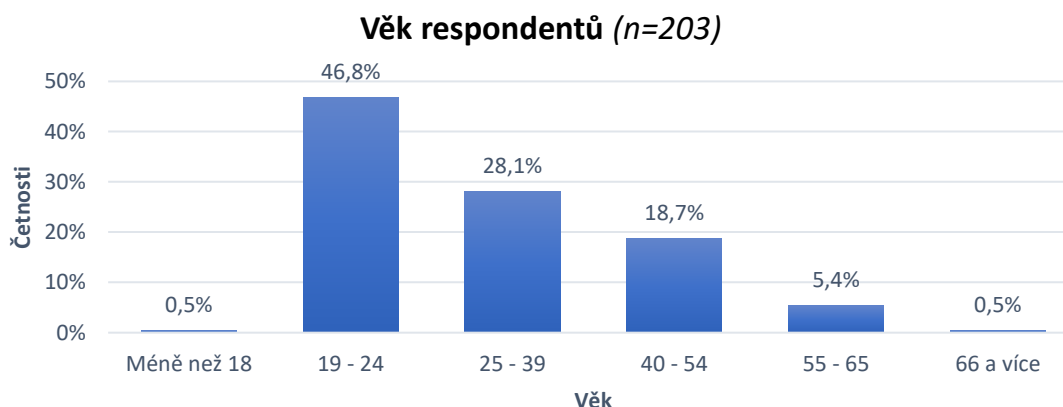

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

V rámci dotazníkového šetření byla za pomoci umístění dotazníku na online platformách Facebook a Instagram dotazováním pokryta celá Česká republika, jak je patrné z grafu 4. Největší zastoupení 47 (23,2 %) respondentů je v Jihočeském kraji, následuje kraj

Vysočina s 36 (17,7 %), dále Praha 27 (13,3 %) a poté na stejné úrovni kraj Jihomoravský a Moravskoslezský s 19 (9,4 %) respondenty a následuje Středočeský kraj, kde se dotazování zúčastnilo 14 (6,9 %) respondentů. Zbývající kraje mají pod 10 účastníků, jedná se jmenovitě o kraj Plzeňský 8 (3,9 %), Olomoucký 8 (3,9 %), Ústecký 7 (3,4 %), Karlovarský 5 (2,5 %), Královehradecký 4 (2 %), Pardubický 3 (1,5 %), Liberecký 3 (1,5 %) a Zlínský 3 (1,5 %).

Graf 5: Věk respondentů (n=203)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Z grafu 5 je patrné, že 79,1 % (46,8 % a 28,1 %) respondentů spadá do generace Z (19 – 24 let), a do generace Y (25 – 39). Čímž lze částečně potvrdit první výzkumnou otázku, která řeší závislost věku na využití sdílené ekonomiky. Je tedy více než jasné, že mladší generace jsou sdílenou ekonomikou více ovlivněny a více ji využívají, tento fakt však bude statisticky ověřen, v kapitole č. 5, resp. 5.1.

Graf 6: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů (n=203)

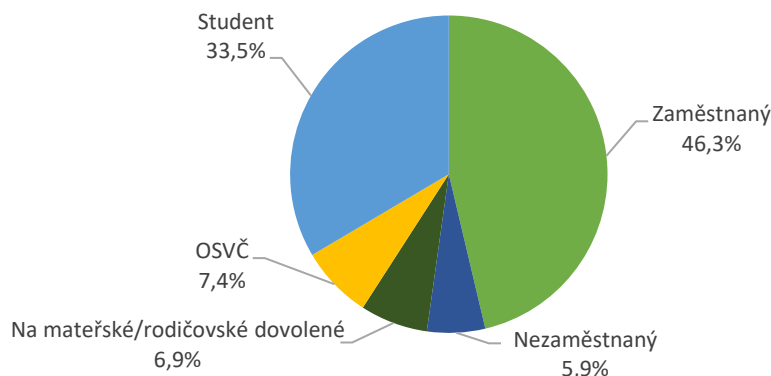
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Největší zastoupení mají dle grafu 6 respondenti s dosaženým vysokoškolským vzděláním, v celkovém počtu 109 (53,7 %), následuje středoškolské vzdělání s maturitou 68 (33,5 %),

středoškolské bez maturity 12 (5,9 %), vyšší odborné 10 (4,9) a 4 (2 %) respondenti se základním vzděláním. Z grafu je patrné, že o sdílenou ekonomiku je zájem převážně mezi lidmi s vyšším vzděláním, kteří tvoří nejvyšší procento dotazovaných. Je tedy možné tvrdit, že právě tito jsou naladěni na ekologičtější smýšlení.

Graf 7: Společenský status respondentů

Společenský status respondentů (n=203)

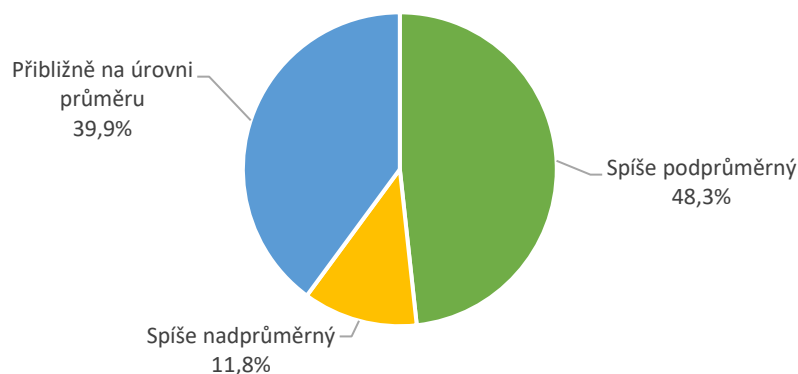

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Co se týče společenského statusu dotazovaných, jak je vidět na *grafu 7*, jedná se v drtivé většině o zaměstnané (94 respondentů; 46,3 %) a studenty (68 respondentů; 33,5 %). Počty zbylých dotazovaných se v rámci statusu poměrně vyrovnávají. Respondentů zastupujících oblast OSVČ bylo dotázáno 15 (7,4 %), respondentů na mateřské či rodičovské dovolené poté 14 (6,9 %) a nezaměstnaných 12 (5,9 %). V otázce bylo zastoupení i pro občany v důchodu, ale žádný se výzkumu neúčastnil, proto byla tato příčka z vyobrazeného grafu vymazána.

Graf 8: Kategorie příjmů respondentů (n=203)

Kategorie příjmů respondentů (n=203)

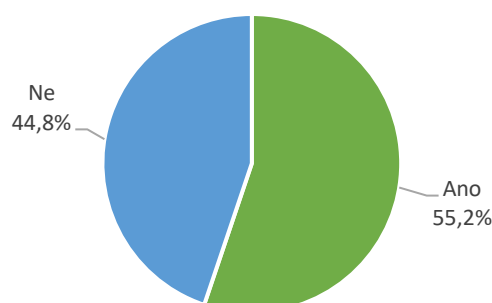

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Další z výzkumných otázek se zabývá tím, zda existuje návaznost výše příjmu na rozhodování uživatelů o využití sdílené ekonomiky. Průměrný příjem pro rok 2021 byl stanoven ve výši 37.839 Kč (ČSÚ, 2021). Na *grafu 8* lze vyčíst, že skoro polovina dotázaných (98 respondentů; 48,3 %) se pohybuje spíše pod průměrem výše zmíněného příjmu, dalších 81 dotázaných (39,3 %) je přibližně na úrovni průměru a jen 24 dotázaných (11,8 %) dosahuje spíše nadprůměrného příjmu. Po shlednutí grafu, lze konstatovat, a to vzhledem k faktu spíše podprůměrných příjmů a z části průměrných příjmů, že sdílenou ekonomiku využívají spíše respondenti s nižšími příjmy.

Graf 9: Setkání s pojmem sdílená ekonomika (n=203)

Setkání s pojmem sdílená ekonomika (n=203)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Graf 9 vykresluje, zda se účastníci dotazníkového šetření setkali či znají pojem sdílená ekonomika. Více než polovina, tedy 112 respondentů (55,2 %) se se sdílenou ekonomikou již setkala, zbývajících 91 respondentů (44,8 %) tento pojem nezná.

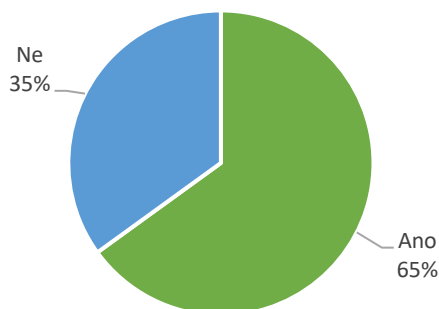
V dotazníkovém šetření následovala pro výše zmíněných 112 respondentů (těch, co pojem znají) nepovinná otázka ve znění: „*Dokázal/a byste pojem sdílená ekonomika vysvětlit?*“, na kterou reagovalo celkem 84, tedy 75 %, respondentů. Téměř všichni účastníci (75 respondentů; 66,9 %) správně chápou smysl sdílené ekonomiky tzn. že se jedná o půjčování, pronájem či výměnu věci, která zpravidla závisí na dostupných technologiích, ve smyslu stažené aplikace, internetového připojení a bezkontaktních platbách za tyto služby. Mezi nejčastějšími odpověďmi se objevovalo:

- sdílení, půjčování, pronájem věcí mezi různými lidmi,
- sdílení se odkloňuje od nutnosti tyto věci vlastnit,
- k užívání sdílené ekonomiky je potřeba mít připojení k internetu a staženou aplikaci.

Zároveň se většina odpovědí shodovala i v tvrzení, že sdílená ekonomika je značně levnější než v případě klasických poskytovatelů služeb, pro porovnání bylo mnohokrát uváděno Airbnb, které zastupovalo levnější variantu a hotel pro vyjádření dražší varianty.

Graf 10: Využívání sdílené ekonomiky (n=203)

Vyžívání sdílené ekonomiky (n=203)

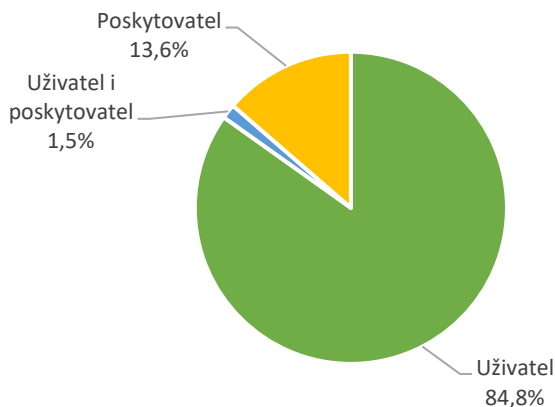

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Sdílenou ekonomiku, dle grafu 10 využívá 132 účastníků (65 %) a nevyužívá ji 71 (35 %).

Graf 11: Upřesnění role (uživatel, poskytovatel či oboje) v rámci sdílené ekonomiky (n=132)

Role využívání sdílené ekonomiky (n=132)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Účastníkům šetření byla položena otázka, zda sdílenou ekonomiku využívají jako uživatelé, poskytovatelé nebo oboje. Je zřejmé, že uživatelů sdílené ekonomiky je podstatně více než jejich poskytovatelů. Výsledek je znázorněn v grafu 11, kde 112 respondentů (84,8 %) sdílené ekonomiky vystupuje jako uživatel, dalších 18 (13,6 %) jako uživatelé i poskytovatelé a jen 2 (1,5 %) jsou čistě poskytovatelé služeb.

V roli *uživatele* se pohybuje 112 respondentů, přičemž tyto nejčastěji využívají oblasti ubytování (81,3 %) a dopravy (71,4 %). Menší uživatelnost je v případě cloudových služeb

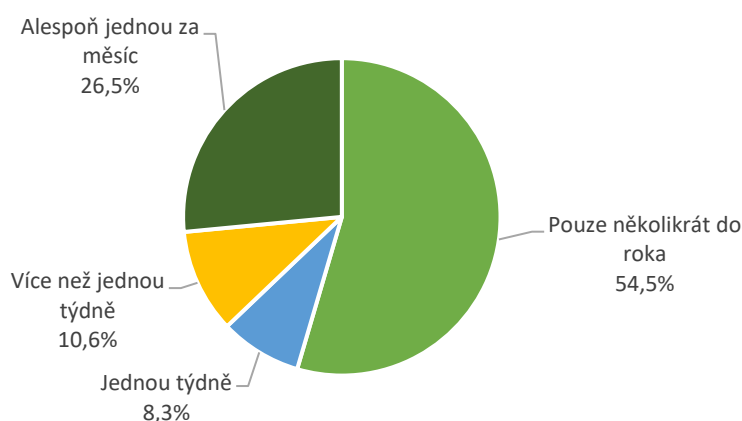
(27,7 %), zahrnujících virtuální úložiště, hudby a videí (17,9 %). Nižší procenta v případě virtuálního úložiště či hudby a videí jsou dle mého názoru ovlivněny nevědomostí respondentů o tom, že se tyto kategorie mohou začlenit mezi sdílenou ekonomiku. Dále respondenti využívají finančních služeb (12,5 %) a mimo jiné bylo mezi zapůjčovanými věcmi uvedeno také například (3,6 %) nářadí na zahradu, hudební instrumenty a techniku nebo kanceláře.

Respondenti čistě v roli *poskytovatele* byli v rámci šetření dva, tito poskytují pouze ubytování, dopravu a finanční služby.

V roli *uživatelé a poskytovatele* je 18 lidí, kteří využívají a poskytují služby v následujících oblastech: doprava (88,9 %), ubytování (72,2 %), finanční služby ve formě půjček (27,8 %), a dále například pracovní sílu a nářadí (11,1 %). Vynechány ze spotřeby nejsou ani cloudové služby (5,6 %).

Graf 12: Četnost využívání služeb sdílené ekonomiky (n=132)

Četnost využívání sdílené ekonomiky (n=132)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

V případě uživatelů sdílené ekonomiky, přičemž jejich počet se vyšplhal na 132 respondentů z celkových 203, je dle *grafu 15* patrná četnost využívání sdílené ekonomiky v největší části „pouze několikrát do roka“, kterou využívá 72 respondentů (54,5 %). Následuje užívání „alespoň jednou za měsíc“ od 35 respondentů (26,5 %) a posléze varianty „více než jednou týdně“ (14 respondentů; 10,6 %) a „jednou týdně“ (11 respondentů; 8,3 %). Tento fakt je dle mého názoru ovlivněn tím, že většina respondentů využívá např.: služeb ubytování jen v případě dovolených, které bývají realizovány zpravidla jen párkrát do roka. Stejně tak by tomu mohlo být u dopravy, protože ta může být v některých případech (delší vzdálenost, pravidelnost nebo naopak nepravidelnost) zastupitelná klasickou dopravou (MHD, vlak, autobus).

Graf 13: Výhody spojené s využíváním sdílené ekonomiky (n=132)

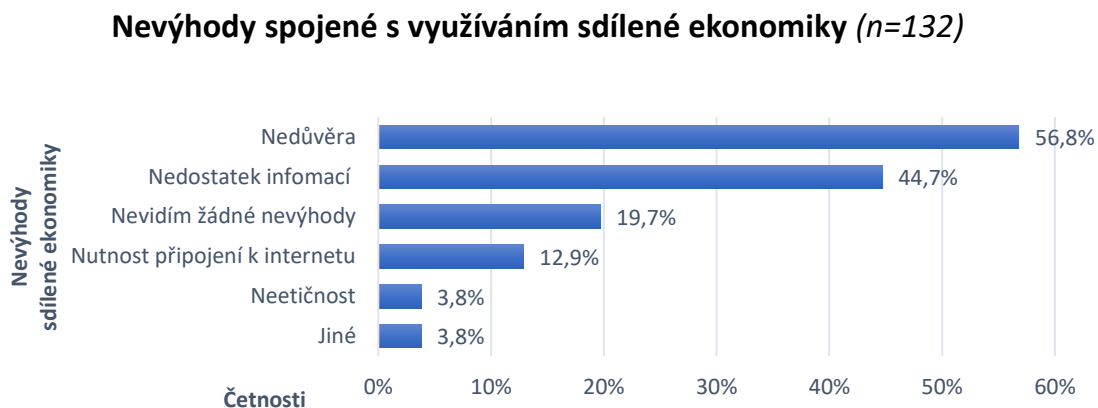
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

S využíváním sdílené ekonomiky jsou spojené výhody, které respondenti, jak je uvedeno na *grafu 13* shledávali nejvíce v tom, že „Sdílené služby jsou levnější“ (78 %) a také v tom, že „Sdílené služby jsou přístupnější“, čímž je myšleno především to, že si uživatel např.: nemusí rovnou kupovat automobil, může si ho půjčit (76,5 %). Další výhoda je spjatá s „Novým zážitkem“, kterým může být např.: ubytování na netradičním místě (50,8 %). Poté byla, již méně často volená možnost „Setkávání s novými lidmi“ (18,9 %). Tato skutečnost může být, dle mého názoru, ovlivněna především pandemií Covid-19, kdy se lidé naučili kooperovat převážně samostatně a odvykli si být v neustálém sociálním kontaktu. Může to být však ovlivněno osobním postojem (introvertů) dotazovaných nebo právě následek delšího odloučení, který se mohl podepsat na psychice lidí a jejich sociálních interakcích. Pod kategorií „Jiné“ (4,5 %) se objevily velmi zajímavé odpovědi spojené například:

- s cloudovými službami, kde byla zmínka o pohodlném připojení skrze internet na virtuální úložiště ke materiálům bez nutnosti být fyzicky u vlastního počítače, který tato požadovaná data obsahuje,
- s pohodlím toho, že lidé nemusí věc vlastnit např.: kolo a mohou si jej půjčit nemusí ho rovnou kupovat, čímž zároveň odpadá i povinnost cestování v přeplněných městských hromadných dopravách (což vede k dalšímu kvitování sdílené dopravy),
- jeden z respondentů dokonce uvedl, že mu celkově nevyhovuje plýtvání zdroji, proto raději volí formu sdílené ekonomiky.

Variantu „Nevidím žádné výhody“ z celkového počtu 132 dotázaných zvolilo jen 1,5 %, což lze brát poměrně pozitivně, protože téměř všichni spatřují ve spojení se sdílenou ekonomikou výhody.

Graf 14: Nevýhody spojené s využíváním sdílené ekonomiky (n=132)

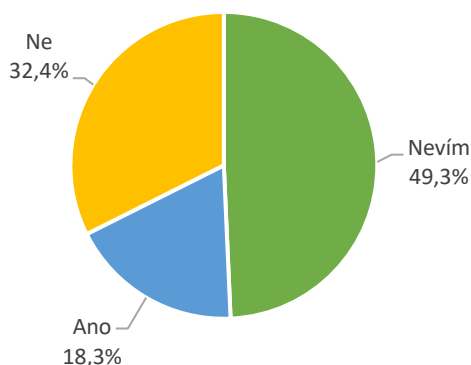

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Graf 14 popisuje nevýhody, které mají respondenti spojené s užíváním sdílené ekonomiky. Největší problém shledává 56,8 % respondentů s „nedůvěrou“ ve službu poskytovanou pod záštitou sdílené ekonomiky, další kategorií je „Nedostatek informací“, a to především o poskytovatelích služeb, jež vnímá 44,7 %. Několik respondentů uvedlo, že „Nevidí žádné nevýhody“ (19,7 %), ani nutnost připojení k internetu není spojena s většími obtížemi (12,9 %). Pouhých 3,8 % uvedlo jako problém „Neetičnost“, a to ve smyslu konkurování klasickým poskytovatelům služeb či ve formě daňových úniků. Stejně procento (3,8 %) označilo možnost „Jiné“, mezi odpověďmi se objevilo:

- není zaručen technický stav půjčované věci (kola, automobily),
- zvýšené náklady na opravy, údržbu nebo čištění, a to z důvodu půjčování většímu množství neznámých lidí,
- závislost na stažené aplikaci a připojení k internetu,
- nepříjemní poskytovatelé služeb např.: řidiči automobilů,
- potenciální nespolehlivost a nedostatečné právní zajištění ochrany účastníků v případě nepoctivých poskytovatelů,
- používání falešných reklam a nepravdivých informací.

Plánování využití sdílené ekonomiky (n=71)

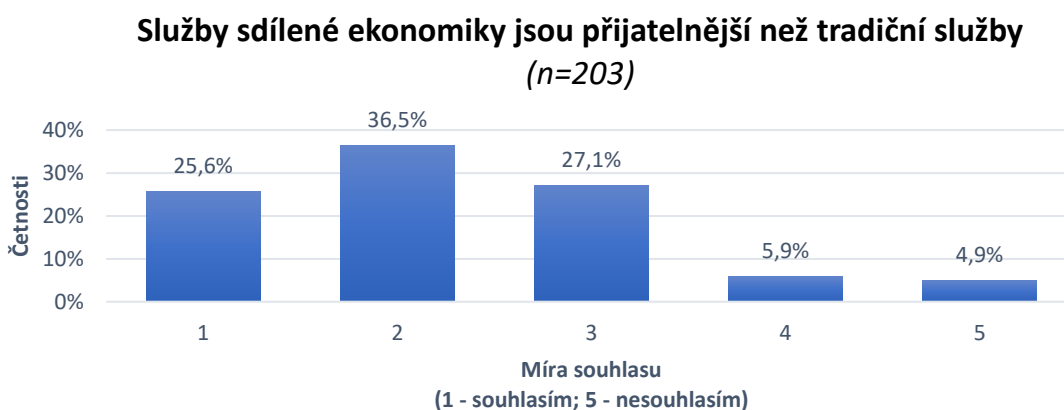
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Co se týče plánu využití sdílené ekonomiky do budoucna, pro 71 respondentů, kteří ji dle odkazu na *graf 10* nikdy nevyužili, je situace ve výše vyobrazeném *grafu 15* následující. Téměř polovina (35 respondentů; 49,3 %) neví, zda sdílenou ekonomiku někdy využijí nebo nevyužijí. Celkem 23 respondentů (32,4 %) si je jisto, že sdílenou ekonomiku nikdy nevyužijí a zbývajících 13 respondentů (18,3 %) zvažuje a plánuje využití sdílené ekonomiky. Uživatelé, kteří se rozhodli, že sdílenou ekonomiku nikdy nevyužijí mají dle průzkumu dotazníků příjem přibližně na úrovni průměrného platu nebo spíše vyšší, z čehož vyplývá, že čím větším množstvím daný člověk disponuje, tím spíše se rozhodne statky vlastnit, než si je půjčovat, což by z části mohlo potvrdit předpoklad výzkumné otázky č. 2.

Důvody respondentů, kteří neví nebo nemají v plánu sdílenou ekonomiku využít lze zařadit:

- nerozumím principu sdílené ekonomiky (41,8 %),
- nemám dostatek informací, např.: v porovnání nabídky hotelu (40,3 %),
- neví (34,3 %)
- neobjednávám si služby na internetu (19,4 %),
- nedůvěřuji poskytovatelům služeb sdílené ekonomiky (17,9 %),
- nebyla příležitost nebo důvod (10,4 %),
- mám obavy o bezpečnost a narušení soukromí (9 %),
- nepodporuji sdílenou ekonomiku (3 %),
- je to pro mě finančně nedostupné (1,5 %).

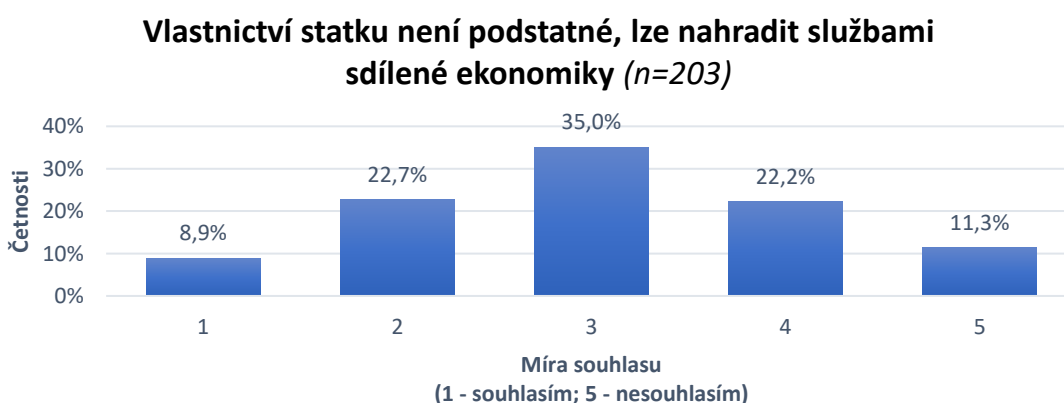
Graf 16: Míra souhlasu s tvrzením: Služby sdílené ekonomiky jsou pro mě přijatelnější, protože jsou dostupné za nižší ceny v porovnání s tradičními službami (např.: hotel, taxislužba, půjčka od banky) (n=203)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Co se týče míry souhlasu s tvrzením, zda jsou služby sdílené ekonomiky pro respondenta přijatelnější, protože jsou dostupnější za nižší ceny v porovnání s tradičními poskytovateli služeb (např.: hotel, taxislužba nebo půjčka od banky) je z grafu 16 zřejmé, že drtivá většina se s tímto tvrzením pozitivně ztotožňuje. Což vyplývá ze škálového hodnocení, přičemž 1 označuje největší míru souhlasu a 5 nejmenší míru souhlasu. Graf lze interpretovat z hlediska odpovědí tímto způsobem: 1 (52 respondentů; 25,6 %), 2 (74 respondentů; 36,5 %) a 3 (55 respondentů; 27,1 %). Pouze 12 (5,9 %) respondentů označilo hodnocení 4 a jen 10 (4,9 %) 5.

Graf 17: Míra souhlasu s tvrzením: Nemí je pro mě podstatné statky vlastnit, proto využívám služeb sdílené ekonomiky (n=203)

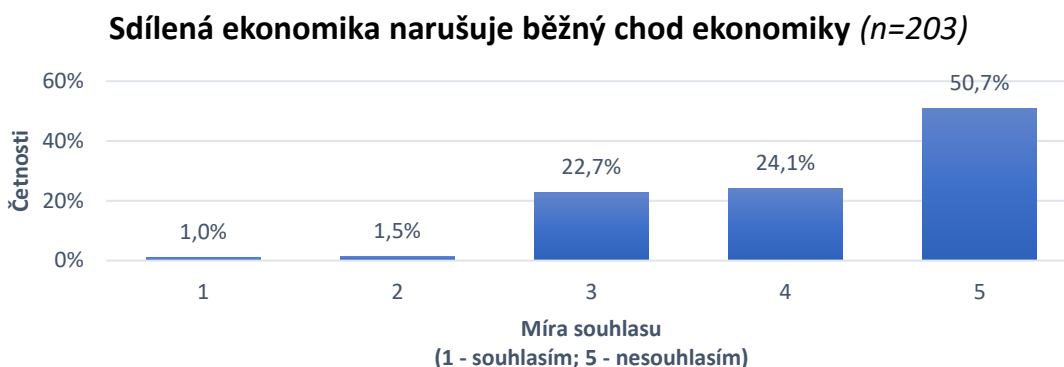

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Graf 17 ukazuje míru souhlasu s tvrzením, že pro respondenta není podstatné statky vlastnit, proto využívá služeb sdílené ekonomiky, je vidět, že v tomto případě je pole odpovědí poněkud rozmanitější. Hodnocení 1 zvolilo 18 (8,9 %) účastníků dotazování, známku dva udělilo 46 (22,7 %) dotazovaných. Nejvyššího počtu hodnocení dosáhla

známka 3, kterou volilo 71 (35 %) respondentů, poté začaly počty hodnocení klesat, známku 4 zvolilo 45 (22,2 %) respondentů a 5 jen 23 (11,3 %).

Graf 18: Míra souhlasu s tvrzením: Služby sdílené ekonomiky vnímám jako zbytečnost narušující běžný chod ekonomiky (např.: daňové úniky) (n=203)

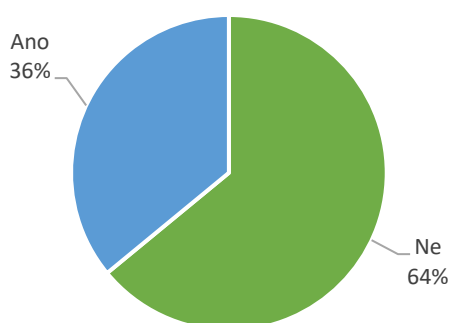

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

V grafu 18 byla zkoumána míra souhlasu s tvrzením, zda jsou služby sdílené ekonomiky vnímány jako zbytečnost, jež narušuje běžný chod ekonomiky, a to například ve formě daňových úniků. Pozitivní na této skutečnosti je fakt, že míra souhlasu je podstatně nižší než míra nesouhlasu. Hodnocení 1 zvolili pouze 2 (1 %) dotazovaní, hodnocení 2 jen 3 (1,5 %) respondenti, 3 poté vybralo 46 (22,7 %) respondentů a 4 dalších 49 účastníků šetření. Největší počet dotazovaných odpověděl nesouhlasně, tzn. označil číslo 5, vyjadřující míru nesouhlasu s tvrzením, a to v celkovém počtu 103 respondentů (50,7 %).

Graf 19: Znalost pojmu cirkulární ekonomika (n=203)

Znalost pojmu cirkulární ekonomika (n=203)

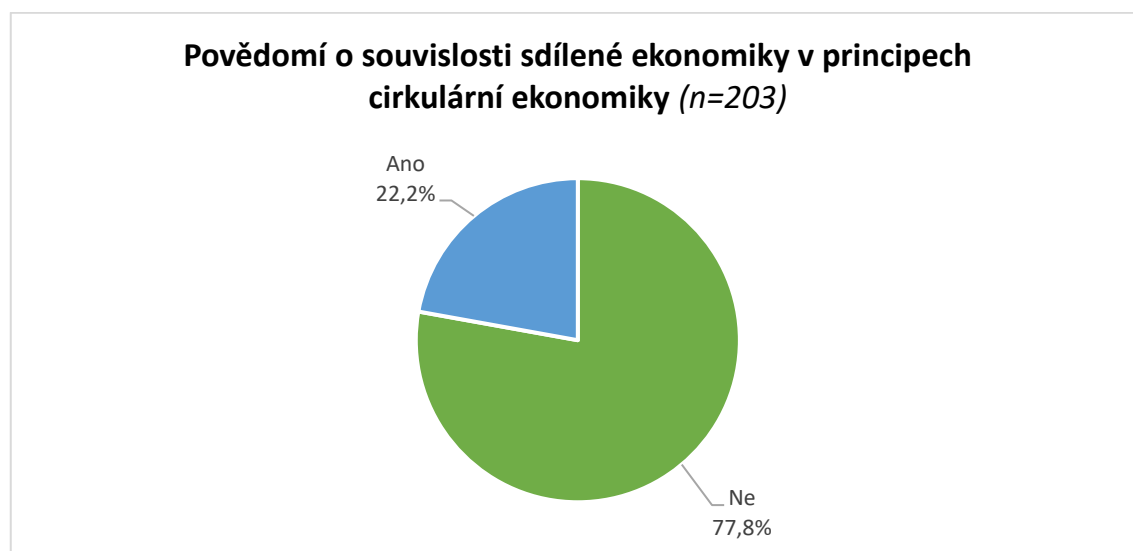
Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Pojem cirkulární ekonomika se neshledal s přílišnou znalostí, jak je patrné z grafu 19, více než polovina, a to 130 respondentů (64 %) nemá povědomí o tomto pojmu, zbylých 73 respondentů (36 %) ví o existenci pojmu cirkulární ekonomika.

I v tomto případě následovala v dotazníkovém šetření nepovinná otázka s volnou odpovědí: „Dokázal/a byste pojem cirkulární ekonomika vysvětlit?“, která sloužila ke zjištění, zda účastníci šetření opravdu pojem znají nebo ne. Téměř 40 respondentů správně vysvětlilo pojem cirkulární ekonomiky, tzn. že se jedná o udržitelný rozvoj, jehož principem je snaha o znovuvyužívání materiálů, recyklaci a celková menší spotřeba, která zapříčiní méně odpadů. Mezi odpověďmi se nejčastěji objevovala následující tvrzení:

- snaha o zkvalitnění životního prostředí formou udržitelného rozvoje, čímž je myšleno opakované využívání zdrojů, recyklace a snížení množství odpadů,
- kladení důrazu na opětovné použití materiálů a prodloužení jejich životnosti namísto rychlé výměny za materiály nové.

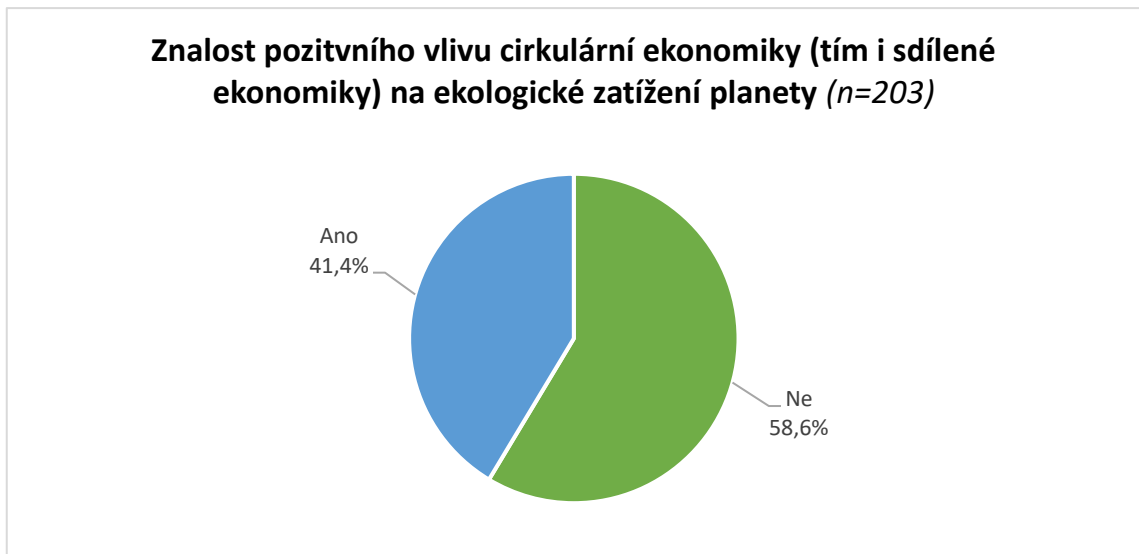
Graf 20: Povědomí respondentů o souvislosti sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky (n=203)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Z grafu 20 je možné zjistit, že 158 respondentů (77,8 %) nemá povědomí o tom, že sdílená ekonomika je jedním z principů cirkulární ekonomiky. Opačného ražení je 45 respondentů (22,2 %), kteří o souvislosti vědí.

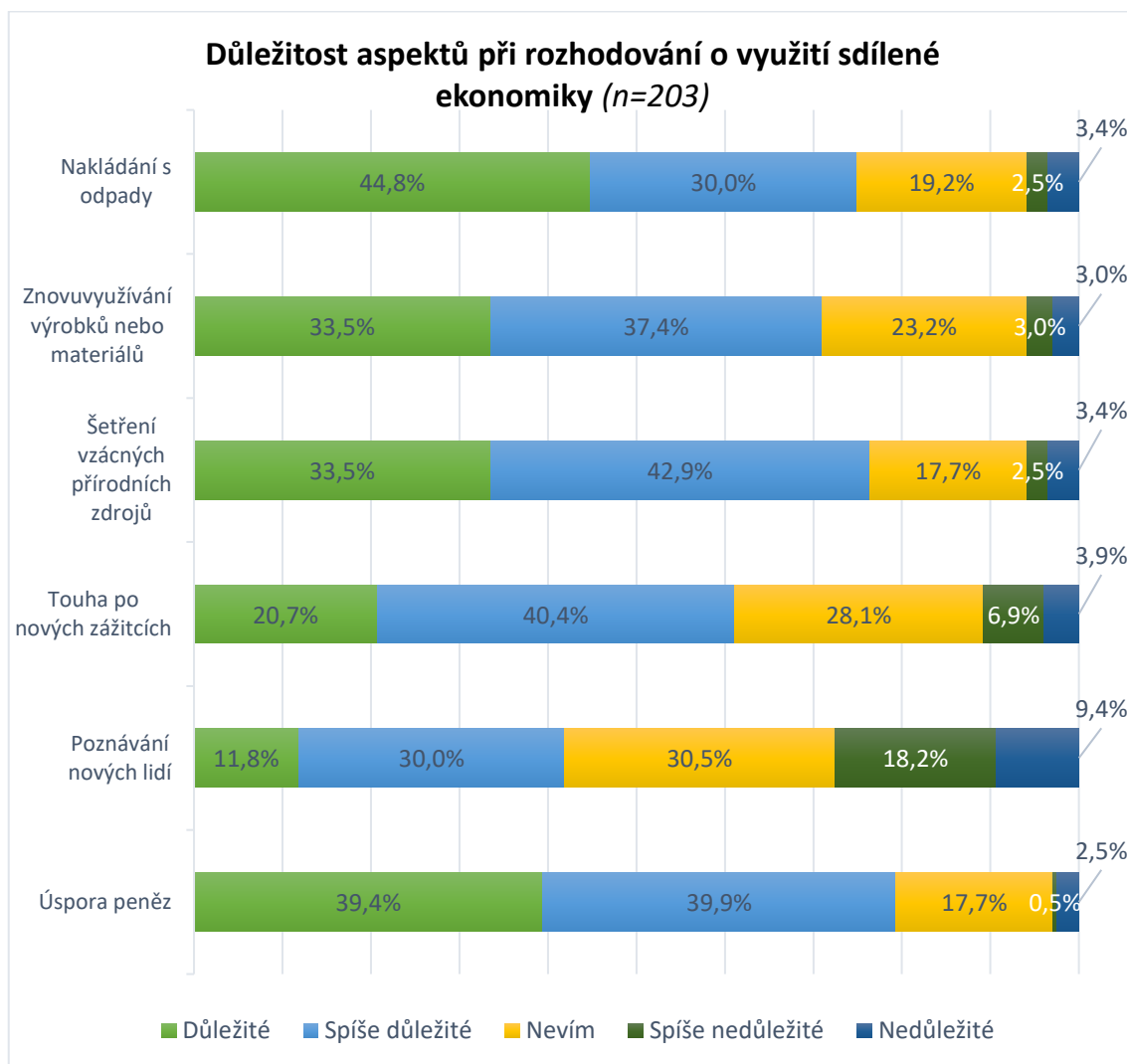
Graf 21: Povědomí respondentů o snaze cirkulární ekonomiky řešit ekologické zatížení planety a s tím spojeného pozitivního příspěvku sdílené ekonomiky (n=203)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Cirkulární ekonomika se snaží řešit ekologické zatížení planety a sdílená ekonomika jakožto jeden z jejích principů této snaze napomáhá, o čemž nemělo ponětí 119 respondentů (58,6 %), zbylých 84 (41,4 %) tento vliv zná, což lze spatřit na *grafu 21*.

Graf 22: Hodnocení důležitosti aspektů při rozhodování o využití služeb sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky (n=203)

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

V grafu 22 je na první pohled vidět, že respondentům není lhostejná ekologie, velký úspěch shledávám ve všech třech kategoriích zabývajících se touto problematikou, a tedy k přístupu nakládání s odpady, znovuvyužíváním výrobků a materiálů i v případě šetření vzácných zdrojů. Ve všech těchto třech kategoriích je patrné, že respondenti vnímají důležitost těchto aspektů při rozhodování o využití sdílené ekonomiky velmi pozitivně a důležitě.

Následuje touha po nových zážitcích, po netradičním dobrodružství, které účastníci sdílené ekonomiky shledávají jako spíše důležité, a to v porovnání s poznáváním nových lidí, které dopadlo ještě o něco hůře, tento fakt může být ovlivněn pandemickou situací Covid-19, která mohla značně ovlivnit sociální život lidí a jejich kontaktů.

Úspora peněz je v případě využívání sdílené ekonomiky velkým aspektem k ovlivnění, čímž se opět zlehka potvrzuje i fakt, že při rozhodování o využití sdílené ekonomiky záleží

na finanční situaci uživatele, z čehož plyne, že je podstatné, kolik musí uživatel vynaložit peněz, aby se kladně rozhodl využít danou službu.

5. VYHODNOCENÍ ANALÝZY

V následující kapitole budou provedeny statistické výpočty pro ověření platnosti stanovených hypotéz, které odpoví na dvě výzkumné otázky. Třetí výzkumná otázka je vyhodnocena prostřednictvím provedeného dotazníkového šetření.

5.1 První výzkumná otázka: Která věková skupina je nejvíce ovlivněna sdílenou ekonomikou?

Tato podkapitola má za úkol odpovědět na první výzkumnou otázku, a to konkrétně *kteřá věková skupina je nejvíce ovlivněna sdílenou ekonomikou?* Hypotéza je tedy stanovena v následujícím znění:

H_0 : *Využití sdílené ekonomiky nezávisí na věku respondentů.*

H_1 : *Využití sdílené ekonomiky závisí na věku respondentů.*

Prvním krokem je sestavení kontingenční tabulky, uvedené v *tabulce 3*:

Tabulka 3: Přístup k využití sdílené ekonomiky mezi generacemi X, Y a Z

Přístup k využití sdílené ekonomiky	Generace X (54 - 40 let)	Generace Y (39 - 25 let)	Generace Z (24 a méně let)	Celkem
Využívají	7	43	76	126
Nevyužívají	31	14	20	65
Celkem	38	57	96	191

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Z takto sestavené kontingenční tabulky, která je výchozím bodem pro ověřování hypotézy, je možné vytvořit novou tabulku, v níž budou vypočítány teoretické četnosti odpovědí, na jejichž základě lze ověřit, zda data splňují předpoklady pro provedení statistického chí-kvadrát testu.

Tabulka 4: Teoretické četnosti využití sdílené ekonomiky mezi generacemi X, Y a Z

Přístup k využití sdílené ekonomiky	Generace X (54 - 40 let)	Generace Y (39 - 25 let)	Generace Z (24 a méně let)	Σ
Využívají	25,0681	37,6021	63,3298	126
Nevyužívají	12,9319	19,3979	32,6702	65
Σ	38	57	96	191

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Z vypočítaných dat v *tabulce 4* je zřejmé, že předpoklady pro využití chí-kvadrát testu byly splněny, tzn. alespoň 80 % hodnot nesmí být nižší než 5 a žádná nesmí být menší než 2

(Institut biostatistiky a analýz LFMU, 2022). Následujícím krokem je výpočet hodnot testové statistiky:

Tabulka 5: Hodnoty testové statistiky

Přístup k využití sdílené ekonomiky	Generace X (54 - 40 let)	Generace Y (39 - 25 let)	Generace Z (24 a méně let)	Σ
Využívají	13,02274119	0,77488733	2,53486939	16,33249791
Nevyužívají	25,24408292	1,50208929	4,91374681	31,65991903
Σ	38,26682411	2,27697663	7,448616199	47,99241694

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Tabulka 5 obsahuje výsledek testového kritéria χ^2 , který po zaokrouhlení vyšel 47,99. Pro potvrzení nebo vyvrácení hypotézy je však potřeba určit počet stupňů volnosti na základě vztahu: $v = (r - 1) * (s - 1)$, přičemž $v = (2 - 1) * (3 - 1)$ a výsledek je roven 2. Následně při hladině významnosti stanovené na 5 % čili $\alpha = 0,05$ lze stanovit kritický obor hodnot, a to za využití MsExcel a funkce =CHISQ.INV(pravděpodobnost, počet stupňů volnosti). Parametr pravděpodobnosti je dopočítán jako $(1 - \alpha)$, tzn. $(1 - 0,05) = 0,95$. Následně je tato skutečnost dosazena do funkce, a tedy: =CHISQ.INV(0,95;2), což značí že $\chi^2_{0,95}(2) = 5,991464547$. V tuto chvíli lze porovnat výsledek testové statistiky a kritického oboru hodnot, přičemž je patrné, že testové kritérium (47,99) je větší než kritický obor hodnot (5,99), což znamená, že s 95% pravděpodobností můžeme H_0 zamítnout ve prospěch H_1 a v tomto případě můžeme potvrdit závislost využití sdílené ekonomiky na věku respondentů. S ohledem na výsledek statistického šetření je tedy možné zaměřit se na vyhodnocení zainteresovaných stran a navrhnout opatření, které povede ke zvýšení zájmu o využití těchto služeb tou nejméně ovlivněnou generací, kterou je generace X.

5.2 Druhá výzkumná otázka: Záleží při rozhodování, zda využít či nevyužít sdílenou ekonomiku na finanční situaci uživatele?

Následující podkapitola se zabývá vyhodnocením druhé výzkumné otázky, a to, zda *záleží při rozhodování o využití sdílené ekonomiky na finanční situaci uživatele?* Hypotézy byly stanoveny takto:

H_0 : *Neexistuje závislost mezi příjmy respondentů a využitím sdílené ekonomiky.*

H_1 : *Existuje závislost mezi příjmy respondentů a využitím sdílené ekonomiky.*

Opět byla v první řadě sestavena kontingenční tabulka, viz *tabulka 6*:

Tabulka 6: Závislost příjmů účastníků sdílené ekonomiky napříč generacemi X, Y a Z

Kategorie příjmu	Generace X (54 - 40 let)	Generace Y (39 - 25 let)	Generace Z (24 a méně let)	Celkem
Spíše podprůměrný	3	21	74	98
Přibližně na úrovni průměru	29	31	20	80
Spíše nadprůměrný	6	5	2	13
Celkem	38	57	96	191

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

Z kontingenční tabulky, byly následně dopočítány hodnoty teoretických četností odpovědí, uvedené v *tabulce 7*, díky kterým byla ověřena možnost provedení chí-kvadrát testu, na základě splnění jeho předpokladů.

Tabulka 7: Teoretické četnosti kategorií příjmů

Kategorie příjmu	Generace X (54 - 40 let)	Generace Y (39 - 25 let)	Generace Z (24 a méně let)	Σ
Spíše podprůměrný	19,4974	29,2461	49,2565	98
Přibližně na úrovni průměru	15,9162	23,8743	40,2094	80
Spíše nadprůměrný	2,5864	3,8796	6,5340	13
Σ	38	57	96	191

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

V *tabulce 7* bylo potvrzeno, že jsou splněny předpoklady pro využití chí-kvadrát testu tzn. alespoň 80 % hodnot není nižších než 5 a žádná není menší než 2 (Institut biostatistiky a analýz LFMU, 2022). Po tomto ověření následoval výpočet testové statistiky, viz *tabulka 8*.

Tabulka 8: Hodnoty testové statistiky u kategorií příjmů

Kategorie příjmu	Generace X (54 - 40 let)	Generace Y (39 - 25 let)	Generace Z (24 a méně let)	Σ
Spíše podprůměrný	13,9589826	2,3250207	12,4295887	28,71359202
Přibližně na úrovni průměru	10,7553751	2,1267578	10,1573408	23,03947368
Spíše nadprůměrný	4,50541577	0,3235758	3,1462109	7,975202429
Σ	4,50541577	0,3235758	3,1462109	59,72826813

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

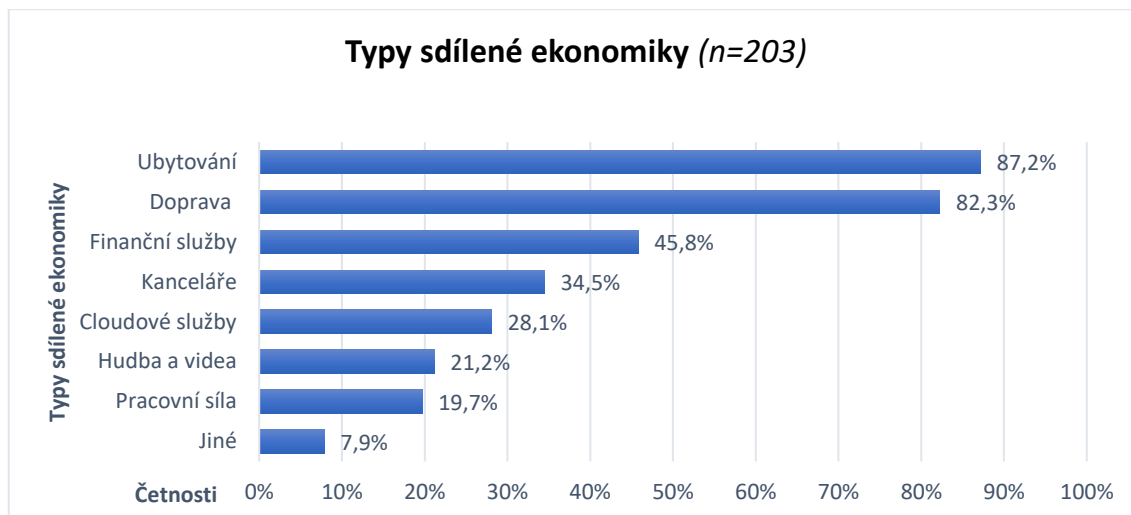
V tabulce 8 je vypočítáno testové kritérium χ^2 , které zaokrouhleně vyšlo 59,73. Aby bylo možné potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy je nutné dopočítat stupně volnosti ze vztahu: $v = (r - 1) * (s - 1)$, přičemž $v = (3 - 1) * (3 - 1)$, kdy je výsledek roven 4. Hladina významnosti i v tomto případě zůstala stanovena na 5 % čili $\alpha = 0,05$. Při takto získaných datech lze stanovit kritický obor hodnot, na základě MsExcel a funkce =CHISQ.INV(pravděpodobnost, počet stupňů volnosti). Parametr pravděpodobnosti je dopočítán jako $(1 - \alpha)$, tzn. $(1 - 0,05) = 0,95$. Po dosazení do funkce vznikne: =CHISQ.INV(0,95;4), což značí že $\chi^2_{0,95}(4) = 4,48772904$. Následně je možné porovnat výsledek testové statistiky (57,73) s kritickým oborem hodnot (4,49), kde je zřejmé, že testová statistika převyšuje kritický obor hodnot, a i v tomto případě zamítáme H_0 ve prospěch H_1 , tzn. lze potvrdit závislost mezi příjmy uživatelů a využitím sdílené ekonomiky.

5.3 Třetí výzkumná otázka: Který druh sdílené ekonomiky je nejvíce využíváný v rámci sdílené ekonomiky v ČR?

Třetí výzkumná otázka byla stanovena následovně, tedy která *oblast sdílené ekonomiky je nejvíce využívána*. Tímto se zabýval například výzkum Nielsen Admosphere z roku 2019, jehož výsledky lze interpretovat takto, na prvním místě se umístilo ubytování, následovala spolujízda, půjčování věcí, sdílení dopravních prostředků a služby v domácnosti (Tacr.cz, 2021). Tento fakt potvrdil i výzkum společnosti Ipsos (2020), jehož výsledek výzkumu zněl, že nejvyužívanější druh sdílené ekonomiky je ubytování, poté doprava a následně půjčky. Dále je v rámci tohoto výzkumu uvedeno, že zejména ubytování a doprava je využívána nejmladší generací Z a finanční služby jsou využívány spíše generací Y.

V návaznosti na tyto předpoklady byla v rámci dotazníkového šetření uvedena také otázka, při níž bylo možné uvést více odpovědí, zabývající se nejvyužívanějšími typy sdílené ekonomiky.

Graf 23: Typy nejvyžívanějších oblastí sdílené ekonomiky

Zdroj: vlastní dotazníkové šetření, 2022

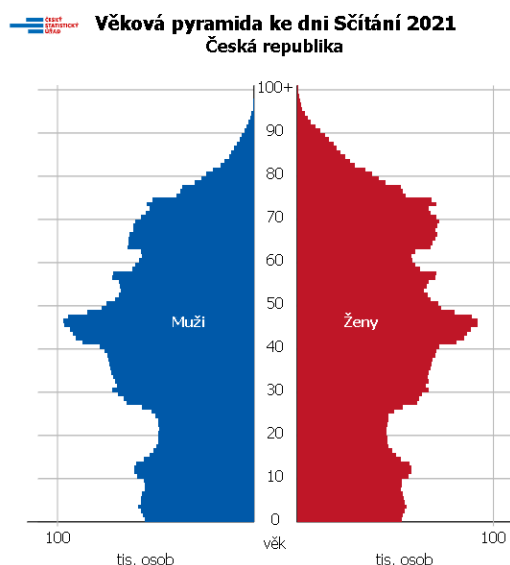
V grafu 23 je jasné, že vévodící oblasti jsou ubytování (177 respondentů; 87,2 %) a v těsném závěsu doprava (167 respondentů; 82,3 %). Následují finanční služby (93 respondentů; 45,8 %), kanceláře (70 respondentů; 34,5 %), cloudové služby, které zahrnují virtuální úložiště (57 respondentů; 28,1 %), poté hudba a videa (43 respondentů; 21,2 %) a pracovní síla (40 respondentů; 19,7 %). Poslední kategorie zahrnuje oblast „jiné“, kterou zvolilo 16 respondentů (7,9 %), nejčastěji uváděné bylo náradí, dále například lyžařská či horolezecká výbava, a dokonce také solární panely sdílené v rámci obce. Tímto lze potvrdit i třetí výzkumnou otázku, přičemž zůstává ubytování jako nejvyžívanější druh sdílené ekonomiky již několikátým rokem na prvním místě.

6. NÁVRH OPATŘENÍ

Vzhledem k tomu, že se dotazníkovým šetřením a provedenými výpočty podařilo zdárně ověřit a potvrdit všechny tři stanovené výzkumné otázky a jejich hypotézy, je možné postupovat v práci dále k návrhové části, která si klade za cíl ovlivnění nejméně zainteresované generace, kterou jsou Husákovy děti neboli generace X. U této generace bude projevna snaha o zapojení do využívání sdílené ekonomiky.

Jedním z důvodů, proč je žádoucí zapojení právě této generace do sdílené ekonomiky, shledávám především v početnosti jedinců nacházejících se v jejím věkovém rozmezí od 40 do 54 let. Z dat zpřístupněných Českým statistickým úřadem ze sčítání lidu z roku 2021 je právě tato skupina, jak je vidět na *obrázku 4*, jednou z nejpočetnějších skupin v České republice, a to od 40 – 50 let, přičemž konkrétně nejvíce lidí dospělo v současnosti do věku 46 let. Tito lidé jsou momentálně na vrcholu své kariéry, a právě jejich rozhodování do značné míry ovlivňuje jak domácnosti, tak firmy (ČSÚ, 2021).

Obrázek 4: Věková pyramida ke dni Sčítání 2021 na území České republiky

Zdroj: ČSÚ, 2021

Pokud by se podařilo generaci X zapojit do využití sdílené ekonomiky, čekal by sdílenou ekonomiku zdárný krok kupředu, protože by bylo možné zaujmout s ní větší část trhu.

Generace X byla v mládí ovlivňována nedostatkem informovanosti a neexistovala svévolná možnost vycestování, zároveň se lidé nemohli učit cizím jazykům dle vlastního výběru. Začleněním této skupiny do sdílené ekonomiky by bylo možné rozšířit její zájmy a možnosti. Mimo tento fakt by se také dalo hovořit o zvýšení její technologické a především digitální gramotnosti, která je v dnešní době velmi žádaná a umožňuje zcela jiný

pohled na svět a jeho dění. Kotler a Keller (2007) uvádějí, že tato generace se musela naučit žít s technologiemi za pochodu, technologie tedy dokáže využívat jako nástroj k získávání informací, které jsou pro ni důležité. Pokud se totiž mají rozhodovat o jakékoliv koupi, potýkáme se s velmi chytrými kupujícími, kteří preferují dostatek informací o nabídkách z širšího spektra, aby je mohli porovnat a vybrat si pro ně tu nejvhodnější. Lidé z generace X upřednostňují nižší cenu a funkčnost. Primárně je tedy podstatné uvědomění si, jakým způsobem cílit na tuto generaci, tzn. **jaký vhodný marketingový nástroj zvolit**, aby si rozmysleli svoji volbu právě ve prospěch sdílené ekonomiky.

Mezi **platformy**, ze kterých generace X čerpá informace patří jednoznačně kvůli pohodlí televize, počítač a místy tablet či mobilní telefon.

Mezi poměrně časté **sdělovací prostředky** mimo jiné patří také sociální síť Facebook. Jednou z dalších pravidelně navštěvovaných webových stránek je jistě také jednoduchý portál Seznam.cz, který disponuje nejen rychlým přehledem o světovém dění, novinkách a různých jiných rubrikách, nachází se zde také e-mailová komunikace, kterou lidé z této generace také hojně využívají, mnohdy namísto užití sociálních sítí. S velkou oblibou se shledávají také digitální videa nabitá informací.

Můj **vlastní pohled** na to, čím jsou Husákovy děti nejvíce ovlivňovány je následující. Nejvíce vnímám, že právě na tuto generaci působí nejlivněji ověřené zdroje, které jsou jim co nejnáze dostupné, nechtějí totiž příliš dlouho hledat, tudíž jsem si zcela jistá, že televiznímu vysílání opravdu přikládají velkou váhu, s čímž se pojí samozřejmě vizuální sdělení formou video marketingu. Dále, když se poohlédnu po svém okolí, které se pohybuje v různých vzdělanostních strukturách, je více než jasné, že opravdu téměř všichni se snaží „ždímat“ portál Seznam.cz, Novinky.cz a bezpochyby také Facebook, jejichž hlavním smyslem je co nejrychlejší informování, podávání rad, tipů a zároveň také propojení uživatelů napříč republikou a světem. Pokud bych se přenesla kousek dál, tak jistě ani jeden člověk z generace X nedá zanevřít nad osobním kontaktem, ten preferují a vyhledávají mnohem více než online komunikaci.

Mezi **důležité faktory**, které by měla obsahovat zvolená propagace patří její forma sdělení, tedy to, jak je psána. Pro generaci X je podstatná její jednoduchost a srozumitelnost, z toho důvodu by měla být odstraněna veškerá cizojazyčná slova, která je nutné nahradit pouze slovy českými.

Další podstatná věc, pokud hovoříme o internetových článcích a reklamách dostupných prostřednictvím počítače, je snadná orientace na webových stránkách a aplikacích, a to vzhledem k tomu, že se generace X stále postupně učí s technologiemi.

Je velmi žádoucí zaměřit se na finanční stránku, s čímž je spojena jistá nejistota a spořivost generace X, ta nechce utrácet bezmyšlenkovitě. Pro odbourání nedůvěry je možné využít věrnostní programy a zřídit kvalitní servis, mimo jiné neuškodí přímá dostupnost recenzí. Co by mohlo být velký lákadlem, pro potenciální uživatele sdílené ekonomiky, je cena a široká dostupnost služeb.

Je bezmála důležité určit správný čas, kdy je vhodné oslovení této generace. Dle Zemanové (2018) ze společnosti Focus je nejlepší čas pro oslovování mezi 8 hodinou a půlnocí, kdy jsou lidé doma z práce, mají hotové domácí povinnosti a už se naladili na odpočinkovou část dne.

Za předpokladu výše zmíněných aspektů lze určit několik možných forem oslovení generace X.

1. Kampaň pomocí článku a reklamy na portále Seznam.cz
2. E-mailing (newslettery, brožura)
3. Uvedení reklamy do prostoru Facebooku
4. Uvedení reklamy na YouTube
5. Vizuální kampaň poslaná do televizního vysílání (reklama)

Tímto by bylo možné propojit starší a mladší generaci, které se vzájemně mohou naučit, jak sdílenou ekonomiku využívat a jak se naladit na o něco ekologičtější způsob života, a to v rámci sdílení hesel jako „*Šetři přírodu, šetři peněženku, půjč si kolo.*“ nebo „*Nejezdí sám, vezmi pasažéra.*“

Pro potřeby návrhové části diplomové práce bude dále rozpracována **orientační kalkulace nákladů na propagaci povědomí o sdílené ekonomice pro věkovou skupinu spadající do generace X.**

Tabulka 9: Kalkulace nákladů na propagaci sdílené ekonomiky pro generaci X

KALKULACE NÁKLADŮ PRO PROPAGACI SDÍLENÉ EKONOMIKY PRO GENERACI X (Kč za rok)	
Zpracování článku (textové znění)	2 500 Kč
Zpracování reklamního sdělení (video marketing)	1 800 Kč
Korektura	50 Kč
E-mailing – newsletter	2 500 Kč
E-mailing – leták	1 500 Kč
Reklama na portále Seznam.cz / Novinky.cz	31 025 Kč
Reklama v rádiu – Radiožurnál (2 spoty týdně / 4 měsíce)	152 000 Kč
Reklama v rádiu – Impuls (2 spoty týdně / 4 měsíce)	89 360 Kč
Reklama v rádiu – Evropa 2 (2 spoty týdně / 4 měsíce)	72 672 Kč
Reklama v televizi	36 000 000 Kč
Reklama na Facebooku	54 750 Kč
Reklama na YouTube	63 000 Kč
CELKOVÁ CENA ZA PROPAGACI	36 471 157 Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle Vaněčka (2019), Seznam.cz (2022) Radiožurnálu (2021), MediaGuru (2022), Markusfilm (2022), Inizio (2022), Pačinek (2022), 2022

Zpracování článku zahrnuje audit obsahu webové stránky (1 500 Kč), analýzu klíčových slov a jejich seznam (500 Kč) tak, aby se uživatel zobrazil článek mezi prvními a samotné napsání článku (500 Kč). Zpracování reklamního sdělení formou videa, tzv. spotu by včetně scénáře a grafických úprav vyšlo na 1 800 Kč. Korektury se pohybují mezi 0,02 Kč a 0,05 Kč za slovo. Za předpokladu, že by vznikl čistě teoreticky vznikl článek o 1 000 slovech, tak by korektura za 0,05 Kč činila 50 Kč. V případě e-mailingu hovoříme o vytvoření brožury (1 500 Kč), resp. letáku, který se klasicky přikládá v příloze e-mailu jako podpora psaného obsahu, v tomto případě formou newsletteru (2 500 Kč), který si klade za cíl zpříjemnění čtivosti e-mailu (Vaněček, 2019). Částky u e-mailingové

komunikace jsou záměrně ponechány vyšší, jelikož se jedná o poměrně nové téma, u kterého bude copywriter nucen více a do hloubky prostudovat dané téma, aby vznikl kvalitní obsah.

Reklama na portále Seznam.cz byla zvolena formou nativního videa⁹ cíleného behaviorálně dle věku, zájmů a klíčových slov vyhledávání. Cena za umístění videa se liší vzhledem k danému období, průměrná cena však činí 85 Kč za den (Seznam, 2022).

MediaGuru (2022) ve svém článku zmiňuje, že nejposlouchanější rádia v České republice jsou Radiožurnál, Impuls a Evropa 2. Realizován by byl 30vteřinový spot 4x za měsíc. Reklama v Radiožurnálu (2021) by probíhala ve všední dny, a to první a poslední pondělí a pátek, a dle jeho nejvyšší poslechovosti by byla směřována na 7 a 11 hodinu (9 500 Kč/spot) po dobu 4 měsíců na přeskok se zbylými rádii. Rádio Impuls je nejposlouchanější mezi 6 – 9 hodinou, tudíž budou dva spoty umístěny v tomto čase (5 585 Kč/spot) dvakrát týdně na dobu 4 měsíců. Rádio Evropa 2 je taktéž nejposlouchanější mezi 6 – 9 hodinou, a i v tomto případě budou umístěny jen 2 spoty (4 542 Kč/spot) dvakrát týdně zbývajících 4 měsíce (MediaGuru, 2021).

Ceny za uvedení televizní reklamy se velmi liší z hlediska délky, formy videa nebo čase vysílání. V hlavním vysílacím čase, tzn od 17:30 do 23:30 zaplatí žadatel od 500 000 Kč do 3 000 000 Kč, záleží také, zda se jedná o aktivní (zakomponování značky do děje) nebo pasivní (umístění produktu v televizním prostoru) zasazení (Markusfilm, 2022). Řekněme tedy, že pro potřeby uvedení reklamy propagující sdílenou ekonomiku v principech cirkulární ekonomiky půjdeme zlatou střední cestou a vymezíme 1 500 000 Kč, přičemž reklama bude běžet dva pátky v měsíci po celý rok.

Reklama na Facebooku, resp. na sociálních sítích společnosti Meta je co do plateb libovolná, nicméně záleží na zvolené formě propagace a cílové skupině, kdy nejnižší možná částka k vkladu činí 25 Kč (Inizio, 2022). Z vlastních zkušeností mohu říci, že pro potřeby zvýšení povědomí o daném produktu, bez nutnosti jeho prodeje, postačí vložení 150 Kč za den.

Na obdobném principu pracuje i reklama na YouTube, ale v tomto případě je možné zvolit formu financování i na základě modelů, a to skrze kliknutí nebo zhlédnutí. Pro delší (30vteřinová) videa, z pravidla přeskočitelná, se používá model, kdy se platí za zhlédnutí,

⁹ Jedná se o video, resp. online reklamu, která je vkládána mezi klasické články a videa (IT slovník, 2022)

a to 0,21 Kč za jedno zhlédnutí (Pačinek, 2022). Řekněme, že se podaří touto formou oslovit 300 000 lidí.

Otázkou zůstává **financování sdílené ekonomiky**. Vzhledem k tomu, že sdílená ekonomika spadá do principů cirkulární ekonomiky, můžeme uvažovat nad financováním z dotací a příspěvků EU a ministerstva životního prostředí, které nabízí několik různých programů pro podporu zlepšení kvality života a vstupu do oběhového hospodářství (MŽP, 2022).

Lze využít finančního nástroje EU pro životní prostředí a klima, které se nazývá program LIFE, jehož principem je podpora a pomoc k přechodu na udržitelné oběhové hospodářství. Pro období 2021 – 2027 je k dispozici 5,4 miliard EUR. Program LIFE nabízí podporu řízení životního prostředí a s tím spojené informační kampaně, které jsou zaměřené na změnu postojů a jednání cílových skupin, ochranu přírody a biodiverzity ve volné krajině. Program se dělí na dvě části a čtyři podprogramy, přičemž pro naše účely by bylo vhodné zvolit oblast „*Životního prostředí*“ a podprogram „*Oběhové hospodářství a kvalita života*.“ (MŽP, 2022).

Žadatelem o podporu z programu LIFE může být každá právnická osoba, která má sídlo v EU, případně i partner subjektu mimo EU, jehož aktivita je nezbytná pro dosažení cílů projektu. Žadatel musí splňovat realizaci projektu environmentálního rázu (MŽP, 2022).

Ministerstvo životního prostředí (2021) mimo jiné uvádí ve Strategickém rámci cirkulární ekonomiky České republiky 2040 s podtitulem „Maximálně cirkulární Česko v roce 2040“, že možnými zdroji financování jsou také Operační program Životní prostředí (OPŽP) a Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost (OP TAK).

OPŽP je funkční od roku 2021 až do roku 2027, přičemž způsobilost výdajů končí v roce 2029, kdy bude program uzavřen. Celkově je k dispozici 61 miliard Kč, nicméně podporováno je více různých oblastí. Vzhledem k povaze praktické části by bylo vhodné využít oblast „*Přechod na oběhové hospodářství*“, které nabízí 7,1 miliard korun. Program je financovaný z fondů EU, konkrétně z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) a Fondu soudružnosti (FS) a žadatelé mohou být z řad veřejného sektoru, podnikatelů i fyzických osob (OPŽP, 2022).

EU se rozhodla mimo jiné zavázat k tomu, že nejméně 20 % z rozpočtu bude určeno na záležitosti spojené s klimatem. Evropský fond pro strategické investice (EFSI 2.0) v roce 2020 vynaložil 500 miliard EUR, přičemž 40 % bylo určeno na financování infrastruktury

společně s podporou projektů v oblasti kvality života a změny klimatu, tímto způsobem pokračuje financování i v roce 2022 (Evropská komise, 2018).

7. ZÁVĚR

Předložená diplomová práce se zabývá, v současné době velmi trendy tématem a fenoménem sdílené ekonomiky v principech tolik diskutované ekonomiky cirkulární.

Na základě nastudovaných dat byla sestavena literární rešerše, ve které byly vymezeny pojmy a některé existující definice sdílené ekonomiky, a to včetně jejích subjektů, modelů a oblastí působení. Vymezeny byly také výhody a nevýhody spojené s tímto tématem, a také některé hlavní důvody jejího vzniku. Následovala kapitola zabývající se podstatou cirkulární ekonomiky, lehké nastínění legislativy a samozřejmě také přínosy a kritika spojená s touto problematikou. Předposlední část poskytuje zjednodušený pohled na tři hlavní generace, které byly pro tuto práci stěžejní, a těmi jsou generace X, Y a Z. Vyzdvihnuty byly především jejich typické rysy, způsoby rozhodování a vztah k technologiím. V poslední kapitole literární rešerše byl proveden drobný výzkum aktuálnosti tématu, a to skrze publikované články na serveru Web of Science. Vzhledem ke zjištění, že o téma sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky je ve vědeckých kruzích projevován stále větší zájem bylo potvrzeno, že podrobnější zkoumání je namístě.

Primárním cílem této diplomové práce bylo vyhodnocení využití sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky na základě analýzy. Využití sdílené ekonomiky bylo posuzováno z pohledu jejích účastníků, tedy napříč výše zmiňovanými generacemi X, Y a Z. Vzhledem k tomuto účelu byly v praktické části v první řadě sestaveny tři výzkumné otázky. Otázky se v chronologickém znění zabývaly závislostí věku uživatelů na využití sdílené ekonomiky, dále závislostí příjmů uživatelů na rozhodování o využití sdílené ekonomiky a také nejvíce využívaným typem sdílené ekonomiky. Na základě takto určených výzkumných otázkách bylo sestaveno dotazníkové šetření.

Dotazník byl dostupný v digitální podobě na sociálních sítích Facebook a Instagram. Po uveřejnění dotazníku na tyto sítě byla z mé strany projevena nejistota, zda budou odpovědi relevantní a zda budou zastoupeny všechny potřebné generace v dostatečném počtu. Obavy naštěstí nebyly vyplněny a dotazníků bylo sesbíráno celkem 203 se zastoupením všech věkových skupin z celé České republiky.

V praktické části byla největší část věnována vyhodnocení dotazníku, poté následovalo, sestavení hypotéz k prvním dvěma výzkumným otázkám, na základě kterých byly, z dat sesbíraných dotazníkovým šetřením, provedeny statistické výpočty. V rámci těchto výpočtů byly následně potvrzeny obě stanovené hypotézy, ze kterých vyplynulo, že při

využití sdílené ekonomiky závisí na věku uživatelů a zároveň také že existuje závislost mezi příjmy uživatelů a rozhodováním o využití sdílené ekonomiky. Třetí výzkumná otázka, zabývající se nejvíce využívaným typem sdílené ekonomiky, byla vyhodnocena v rámci dotazníkového šetření, přičemž nejvíce užívaným typem je oblast ubytování a v těsném závěsu doprava, což je potvrzeno i dvěma na sobě nezávislými výzkumy odborných společností.

Sekundárním cílem v rámci diplomové práce byl návrh opatření pro zlepšení stavu ve vybraném sektoru ekonomiky. Získaná data z dotazníkového šetření umožňují získat přehled o jednotlivých respondentech a jejich vnímání sdílené ekonomiky a cirkulární ekonomiky, nejčastěji využívaných typech sdílené ekonomiky, jejich roli (účastník, poskytovatel či oboje), kterou v systému zastává a například i jejich subjektivní pohled na výhody a nevýhody, které skýtá toto téma.

Vzhledem k výsledkům dotazníkového šetření a zároveň také v návaznosti na provedené statistické výpočty byla projevena snaha o zapojení nejméně zainteresované generace, tedy generace X, do využívání sdílené ekonomiky, a to formou propagace celého konceptu sdílené ekonomiky, nehledě na konkrétní oblast. S ohledem na onu nejméně zaujatou generaci Mileniálů, byla provedena orientační kalkulace pro propagaci sdílené ekonomiky. Správně postavená a mířená kampaň by totiž mohla, dle mého názoru, některé jedince přesvědčit a přimět k zamyšlení o konceptu sdílené ekonomiky a v nejlepším případě je i přivést k rozhodnutí, že sdílení má smysl. Vzhledem k tomu, že generace X je v současné době nejpočetnější skupinou žijící na území České republiky, mohlo by její zapojení do sdílení vést k enormnímu nárůstu využití sdílené ekonomiky. Ten by poté mohl směřovat k odbourání bariér strachu z komunikace a sociálního kontaktu, který byl ovlivněn pandemií Covid-19, jazykových nedostatků či přinejmenším zvýšení digitální gramotnosti, která je v nynějším rychlém světě velmi potřebnou komoditou.

Klíčová slova: sdílená ekonomika, cirkulární ekonomika, generace, sdílení, znovuvyužívání, životní prostředí

I. SUMMARY AND KEYWORDS

The introduced diploma thesis deals with the currently very trendy topic and the phenomenon of shared economy in the principles of the much-discussed circular economy.

Based on the studied data, a literary research has been done, in which the terms and some existing definitions of the shared economy were defined, including its subjects, models and areas of coverage. The advantages and disadvantages associated with this topic, as well as some of the main reasons for its occurrence, have also been defined. This was followed by a chapter dealing with the principle of the circular economy, a slight outline of the legislation and, of course, the benefits and criticisms related to this issue. The second to last part gives a simplified view of the three main generations that were key to this work, and those generations are X, Y and Z. Their typical features, decision-making methods and relation to technologies were highlighted. In the last chapter of the literary research, there was a small analysis of the timeliness of the topic carried out, through published articles on the server Web of Science. In view of the fact that there is a growing interest in the topic of shared economics in the principles of circular economics in scientific circles, it has been confirmed that more detailed research is needed.

The primary objective of this thesis was evaluation of the use of shared economics in the principles of circular economics based on analysis. The usage of the shared economy was assessed from the perspective of its participants, across the generations X, Y and Z, mentioned above. At first, there were three research questions put together for this purpose in the practical part. In chronological form the questions deal with the context of users' ages in the use of the shared economy, the dependence of users' income on decisions on the use of the shared economy, they also deal with the most used type of shared economy. Based on these research questions, a questionnaire survey was compiled.

The questionnaire was available in digital form on the social networks Facebook and Instagram. After publication of the questionnaire on these networks, there was uncertainty whether the answers would be relevant and whether all the generations would be represented there in sufficient numbers. Fortunately, the worries did not come true and a total of 203 questionnaires were collected, representing all age groups from all over the Czech Republic.

In the practical section, the largest part was devoted to the evaluation of the questionnaire. It was followed by the compilation of hypotheses for the first two research

questions based on which statistical calculations were performed from the data collected by the questionnaire survey. Within these calculations, both established hypotheses were subsequently confirmed. They showed that using a shared economy depends on the age of users and at the same time there is a dependence between user income and decisions to use a shared economy. The third research question, that deals with the most used type of shared economy, was evaluated in a questionnaire survey, with the most used type being the area of accommodation and transport, which is confirmed by two independent surveys of professional companies.

The secondary objective of the thesis was to propose measures to improve the situation in a selected sector of the economy. The data obtained from the questionnaire survey provide an overview of individual respondents and their perception of the shared economy and circular economy, the most commonly used types of shared economy, their role (participant, provider or both) in the system and, for example, their subjective view of the advantages and disadvantages of this topic.

Given the results of the questionnaire survey and also in connection with the statistical calculations, an effort was made to involve the least interested generation, the Generation X, in the use of shared economy, by promoting the whole concept of shared economy, regardless of the specific area. In view of the least interested generation of the Millennials, an indicative calculation was made for the promotion of a shared economy. In fact, a well-designed and targeted campaign could, in my opinion, persuade some individuals to think about the concept of a shared economy and, in best case, lead them to realize that sharing makes sense. Since Generation X is currently the largest group in the territory of the Czech Republic, its involvement in sharing could lead to an enormous increase in the use of the shared economy. This could lead to breaking down the fear of communication and social contact that was affected by the Covid-19 pandemic, then significantly increase digital literacy, which is a much-needed commodity in today's fast-paced world.

Keywords: shared economy, circular economy, generation, sharing, reuse, environment

II. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Agrokrut.cz. (2022). *Technologie. Pojmy bioplyn, anaerobní digesce, substrát a jeho produkce*. [online]. Dostupné 2022-03-09 z: <http://agrokrut.cz/technologie/pojmy-bioplyn-substrat-a-jeho-produkce/>

Airbnb.com. (2022). *About us*. [online]. Dostupné 2022-02-27 z: <https://news.airbnb.com/about-us/>

Bejtkovský, J., (2016). *The Employees of Baby Boomers Generation, Generation X, Generation Y and Generation Z in Selected Czech Corporations as Conceivers of Development and Competitiveness in their Corporation*. [online]. Dostupné 2022-03-16 z: <http://pdfs.semanticscholar.org/fbe7/8a92d590ffc2cb0881fdd8092fc6ad31143b.pdf>

BlaBlaCar.com. (2022). *About us*. [online]. Dostupné 2022-02-28 z: <https://blog.blablacar.cz/about-us>

Bolt.com. (2022). *About Bolt*. [online]. Dostupné 2022-02-28 z: <https://careers.bolt.eu/about-bolt>

Booking.com. (2022). *About us*. [online]. Dostupné 2022-02-27 z: <https://www.booking.com/content/about.cs.html>

BOTSMAN, R., (2012). *The currency of the new economy is trust*. TEDGlobal [online]. Dostupné 2022-02-26 z: https://www.ted.com/talks/rachel_botsman_the_currency_of_the_new_economy_is_trust

BOTSMAN, R., 2015. *Defining The Sharing Economy: What Is Collaborative Consumption—And What Isn't?*. *Fast Company* [online]. Dostupné 2022-02-22 z: <https://www.fastcompany.com/3046119/definingthesharingeconomywhatiscollaborativeconsumption-and-what-isnt>

BOTSMAN, R. & ROGERS, R., 2010. *What's mine is yours: the rise of collaborative consumption*. 1st ed. New York: Harper Business.

BUCZYNSKI, B., (2013). *Sharing is Good: How to Save Money, Time and Resources through Collaborative Consumption*. New Society Publishers.

Couchsurfing.com. (2022). *About. About us*. [online]. Dostupné 2022-02-27 z: <https://about.couchsurfing.com/about/about-us/>

Crowdsourcingweek.com. (2022). *What is crowdsourcing*. [online]. Dostupné 2022-03-01 z: <https://crowdsourcingweek.com/what-is-crowdsourcing/>

ČAPEK, J., (2012). *Cloud computing and information security*. Scientific Papers of the University of Pardubice.

Český statistický úřad (2021). *Průměrné mzdy – 4. čtvrtletí 2021*. [online]. Dostupné 2022-03-31 z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cris/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2021>

Český statistický úřad (2021). *Sčítání 2021. Věková struktura 2021*. [online]. Dostupné 2022-04-09 z: <https://www.czso.cz/csu/scitani2021/vekova-struktura>

Český-hosting.cz. (2022). *Webhosting. Co je to webhosting*. [online]. Dostupné 2022-03-04 z: <https://www.cesky-hosting.cz/webhosting/co-je-webhosting/>

Deloitte.com. (2017). *Sdílená ekonomika*. [online]. Dostupné 2022-02-26 z: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/cz/Documents/deloitte-analytics/Sdilena-ekonomika.pdf>

Dillenbourg, P. (1999). *What do you mean by „collaborative learning“?*. In *Collaborative-learning: Cognitive and Computational Approaches*. Oxford: Elsevier. [online]. Dostupné 2022-03-04 z: <http://tecfa.unige.ch/tecfa/publicat/dil-papers-2/Dil.7.1.14.pdf>

Dostálová, V. (2021). *Sdílená ekonomika. Sharing is caring. TADI. Magazín Technologické agentury ČR. 13. číslo magazínu*. Praha. Technologická agentura ČR. [online]. Dostupné 2022-02-17 z https://www.tacr.cz/wp-content/uploads/documents/2021/11/22/1637594727_TADI_13.pdf

Ellen MacArthur Foundaton. (2017). *Archive. The Circular Economy in Detail*. [online]. Dostupné 2022-03-11 z: <https://archive.ellenmacarthurfoundation.org/explore/the-circular-economy-in-detail>

Ellen MacArthur Foundaton. (2022). *Circular economy introdustion. Overview. What is a circular economy?*. [online]. Dostupné 2022-03-06 z: <https://ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/overview>

Ellen MacArthur Foundaton. (2022). *Circular economy. The butterfly diagram: visualising the circular economy*. [online]. Dostupné 2022-03-11 z: <https://ellenmacarthurfoundation.org/circular-economy-diagram>

Evropská komise, (2016). *Sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému výboru a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Evropský program pro ekonomiku sdílení*. Evropská komise [online]. Brusel. Dostupné 2022-02-22 z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016DC0356&fro m=EN>

- Evropská komise. (2018) Sdělení komise. Akční plán: Financování udržitelného růstu. [Online]. Dostupné 2022-04-13 z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018DC0097>
- Fetscherin, M., & Heinrich, D. (2015). *Consumer brand relationships research: A bibliometric citation meta-analysis* Journal Of Business Research, 68(2), 380-390. [Online]. Dostupné 2022-04-07 z: <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2014.06.010>
- Focus.agency.cz. (2018). *Infografika: Jak oslovit zákazníky napříč generacemi*. [online]. Dostupné 2022-04-12 z: https://www.focus-age.cz/m-journal/aktuality/infografika--jak-oslovit-zakazniky-napric-generacemi_s288x13135.html
- Forbes.com. (2019). *The ABCs Of Generations X, Y, And Z*. [online]. Dostupné 2022-04-04 z: <https://www.forbes.com/sites/forbeshumanresourcescouncil/2019/04/02/the-abcs-of-generations-x-y-and-z/?sh=3d240dd2672b>
- Forbes.cz. (2022). *Forbes Speciál. Tabulka generací*. [online]. Dostupné 2022-03-16 z: <http://generace.forbes.cz/tabulka/>
- GANSKY, L., 2010. *The mesh: Why the Future of Business Is Sharing*. London: England: Portfolio/Penguin.
- GEISSDOERFER, M., SAVAGET, P., BOCKEN, N. & HULTINK, E. J. (2017). *The Circular Economy – A new sustainability paradigm?. Journal of Cleaner Production* [online]. Dostupné 2022-02-16 z: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.12.048>
- GOUDIN, P., 2016. *The Cost of NonEurope in the Sharing Economy: Economic, Social and Legal Challenges and Opportunities*. Brusel.
- Hithit.com. (2022). *What is Hithit*. Dostupné 2022-03-01 z: <https://www.hithit.com/cs/article/whatIsHithit>
- Incién.org. (2016). *Základní principy cirkulární ekonomiky*. [online]. Dostupné 2022-03-06 z: <https://incién.org/zakladni-principy-cirkularni-ekonomiky/>
- Incién.org. (2017). *Publikace. Opětovné využití a Re-Use Centra. Červen, 2017. Praha*. [online]. Dostupné 2022-03-14 z: <https://incién.org/wp-content/uploads/2017/07/opetovne-vyuziti-a-re-use-centra-2.pdf>

- Incién.org. (2018). *Publikace. Cirkulární Česko. Příklady úspěšných českých projektů*. [online]. Dostupné 2022-03-06 z: <https://incién.org/wp-content/uploads/2021/06/Cirkularni-Cesko-priklady-uspesnych-ceskych-projektu.pdf>
- Incién.org. (2019). *Publikace. Cirkulární Česko 2. Cirkulární ekonomika jako příležitost pro úspěšné inovace českých firem*. [online]. Dostupné 2022-03-06 z: https://incién.org/wp-content/uploads/2021/06/cirkularni_cesko2_CZ.pdf
- Incién.org. (2022). *Pro Média. FAQ*. [online]. Dostupné 2022-03-06 z: <https://incién.org/media/>
- Inizio.cz. (2022). *Kolik stojí reklama na Facebooku a kdo si ji může dovolit*. [online]. Dostupné 2022-04-12 z: <https://www.inizio.cz/blog/kolik-stoji-reklama-facebooku-si-muze-dovolit/>
- Institut biostatiky a analýz Lékařské fakulty Masarykovy univerzity (2022). *Biostatika pro matematickou biologii. Testování hypotéz o kvalitativních proměnných. Analýza kontingenčních tabulek. Testování nezávislosti (Pearsonův chí-kvadrát test)*. Dostupné z 2022-04-06 z: <https://portal.matematickabiologie.cz/index.php?pg=aplikovana-analyz-a-klinicky-a-biologicky-dat--biostatistika-pro-matematickou-biologii--testovani-hypotez-o-kvalitativnich-promennych--analyza-kontingencnich-tabulek--testovani-nezavislosti-pearsonuv-chi-kvadrat-test>
- Ipsos.cz. (2020). *Inovace a znalost: Iname. Zájem o sdílenou ekonomiku roste, vyzkoušel ji už každý třetí Čech*. [online]. Dostupné 2022-04-09 z: <https://www.ipsos.com/cs-cz/zajem-o-sdilenou-ekonomiku-roste-vyzkousel-ji-uz-kazdy-treti-cech>
- IT-slovník.cz team. (2022). *Co je to nativní reklama*. [online]. Dostupné 2022-04-12 z: <https://it-slovník.cz/pojem/nativni-reklama>
- Kim, J., & McMillan, S. J. (2008). *Evaluation of Internet Advertising Research: A Bibliometric Analysis of Citations from Key Sources* [Online]. *Journal Of Advertising*, Dostupné 2022-04-07 z: <https://doi.org/10.2753/JOA0091-3367370108>
- Kislingerová, E. (2021). *Cirkulární ekonomie a ekonomika: společenské paradigma, postavení, budoucnost a praktické souvislosti*. Praha: Grada Publishing.
- Kleemann, F., Voss, G., & Rieder, K. (2008). *Un(der)Paid Innovators: The Commercial Utilization of Consumer Work through Crowdsourcing*. *Science, Technology & Innovation Studies (STI-Studies)*. Dostupné 2022-03-01 z: doi: <http://dx.doi.org/10.17877/DE290R-12790>

- Kotler, P. & Keller, K., L.. (2013). *Marketing management*. Praha: Grada Publishing.
- Kotler, P., Wong, V., Saunders, J. & Armstrong, G. (2007). *Moderní marketing. 4. evropské vydání*. Praha: Grada Publishing.
- Kruliš, K. & Rezková, A. (2016). *Analýza vybraných sektorů sdílené ekonomiky v České republice*. [Online]. Dostupné 2022-02-28 z: <https://www.mpo.cz/assets/dokumenty/55423/63472/653276/priloha001.pdf>
- Kurzy.cz. (2022). *Opce*. [Online]. Dostupné 2022-03-14 z: <https://www.kurzy.cz/opce/>
- Lessig, L. (2008). *Remix: Making Art and Commerce Thrive in the Hybrid Economy*. Bloomsbury Academic.
- Liftago.cz. (2022). *Liftago*. [Online]. Dostupné 2022-02-28 z: <https://www.liftago.cz/>
- Mann, D. (2014). *Generation Z: The new kids on the block have arrived*. London: Happen Group LTD.
- Marcusfilm.cz. (2022). *Kolik stojí televizní reklama? Jaké jsou její výhody a nevýhody?* [Online]. Dostupné 2022-04-13 z: <https://www.marcusfilm.com/cs/blog/kolik-stoji-televizni-reklama-jake-jsou-jeji-klady-a-zaporyhttps://www.marcusfilm.com/cs/blog/kolik-stoji-televizni-reklama-jake-jsou-jeji-klady-a-zapory>
- MediaGuru.cz. (2022). *Po čtrnácti letech se zastupitelství Media Club rozhodlo navýšit reklamní ceny v rádiích, která zastupuje*. [Online]. Dostupné 2022-04-12 z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2021/07/radia-media-clubu-zdrazi-od-zari-reklamu-o-12-procent/>
- MediaGuru.cz. (2022). *Radiožurnál na čele, roste Kiss, lepší se Evropa 2 a v podílu je silný Blaník*. [Online]. Dostupné z 2022-04-12 z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2022/02/radiozurnal-na-cele-roste-kiss-lepsi-se-evropa-2-a-v-podilu-je-silny-blanik/>
- Microsoft.com (2022). *Co je to cloudové úložiště. Microsoft Azure* [online]. Dostupné 2022-03-04 z: <https://azure.microsoft.com/cs-cz/overview/what-is-cloud-storage/>
- Ministerstvo dopravy (2020). *Shrnutí změn v taxislužbě k 1. červenci 2020*. Dostupné 2022-02-28 z: https://www.mdcr.cz/Dokumenty/Verejna-doprava/Taxisluzba/Shrnutizm_en-v-taxisluzbe-k-1-cervenci-2020

Ministerstvo životního prostředí. (2021). *Strategický rámec cirkulární ekonomiky České republiky 2040*. „Maximálně cirkulární Česko v roce 2040“. [online]. Dostupné 2022-03-18 z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20211213_Vlada-schvalila-Cirkularni-Cesko-2040/\\$FILE/Cirkul%C3%A1rn%C3%AD%20%C4%8Cesko_2040_web.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/news_20211213_Vlada-schvalila-Cirkularni-Cesko-2040/$FILE/Cirkul%C3%A1rn%C3%AD%20%C4%8Cesko_2040_web.pdf)

Ministerstvo životního prostředí. (2022). Evropské dotace. Unijní program LIFE. [online]. Dostupné 2022-04-13 z: https://www.mzp.cz/cz/komunitarni_program_life

Moldan, B. (2021). *Životní prostředí v globální perspektivě* (Vydání druhé, doplněné). Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum.

Neubauer, J. (2011). *Test nezávislosti v kontingenční tabulce*. Přednáška statistika II – Ekonometrie. [online]. Dostupné 2022-04-07 z: https://k101.unob.cz/~neubauer/pdf/chi2test_nezavislosti.pdf

Nextbikeczech.com. (2022). *O nás*. [online]. Dostupné 2022-02-28 z: <https://www.nextbikeczech.com/o-nas/>

Nielsen-sdmosphere.cz. (2019). *Sdílená ekonomika v Česku – pětina internetových uživatelů už s ní má zkušenosti a třetina ji plánuje využít*. [online]. Dostupné 2022-02-22 z: <https://www.nielsen-admosphere.cz/news/sdilena-ekonomika-v-cesku-petina-internetovych-uzivatelu-uz-s-ni-ma-zkusenosti-a-tretina-ji-planuje-vyuzit>

OPZP.cz. (2022). *Evropská Unie. Evropské strukturální a investiční fondy. Operační program Životní prostředí. Programové období 2021-2027*. [online]. Dostupné 2022-04-13 z: <https://www.opzp.cz/opzp-2021-2027/>

Pačinek, I. (2022). Reklama na YouTube. [online]. Dostupné 2022-04-12 z: <https://www.pacinek.cz/reklama-na-youtube/>

Pew Research Center. (2019). *Generation&Age. Generations. Defining generations: Where Millennials end and Generation Z begins*. [online]. Dostupné 2022-03-17 z: <https://www.pewresearch.org/fact-tank/2019/01/17/where-millennials-end-and-generation-z-begins/>

Pichrt, J., Boháč, R., & Morávek, J. (2017). *Sdílená ekonomika - sdílený právní problém?*. Praha: Wolters Kluwer ČR.

Pichrt, J., Boháč, R., & Morávek, J. (2019). *Sdílená ekonomika tři roky poté - závěry a perspektivy*. Praha: Wolters Kluwer ČR.

- Pivotdesk.com. (2022). *About*. [online]. Dostupné 2022-02-27 z: <https://www.pivotdesk.com/about>
- Plůbal, K. & Pavlas, M. (2018) Poradenské služby PwC. Smart technologie. Sdílená ekonomika a její potenciál. [online]. Dostupné 2022-04-08 z: https://www.cbcsd.cz/wp-content/uploads/2018/04/Sde%CC%8Clovaci%CC%81-technika-duben-2018_str19.pdf
- Informace.rozhlas.cz. (2021). *Radiožurnál. Ceník reklamy a sponzoringu*. [online]. Dostupné z 2022-04-12 z: <https://informace.rozhlas.cz/sites/default/files/documents/125fac101dd0a5ebe07936e7a41df899.pdf>
- Rekola.cz. (2022). *Příběh Rekol*. [online]. Dostupné 2022-02-28 z: <https://www.rekola.cz/pribeh-rekol>
- RINNE, A., 2017. *What exactly is the sharing economy?*. World Economic Forum [online]. Dostupné 2022-02-22 z: <https://www.weforum.org/agenda/2017/12/when-is-sharing-not-really-sharing/>
- Seo, J. & Ock, Y. S. (2016). *A study on application for co-working space management evaluation. Volume 10. No. 6. June 2016*. ICIC Express Letters. [online]. Dostupné 2022-02-27 z: https://www.researchgate.net/publication/304888205_A_study_on_application_for_co-working_space_management_evaluation
- Seznam.cz. (2022). *Ceníky. Ceník Seznam.cz platný od 11. dubna 2022*. [online]. Dostupné 2022-04-12 z: https://d29-a.sdn.cz/d_29/c_data_gX_W/uczE.pdf
- Schwartz, J., Hole, D., & Zhong, L. (2010). *Talking about whose Generation? Why Western generational models can't account for a global workforce*. Deloitte University Press. [online]. Dostupné 2022-04-07 z: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/deloitte-review/issue-6/talking-about-whose-generation-ages-and-attitudes-among-the-global-workforce.html>
- Skladuj.cz. (2022). *O skladuj*. [online]. Dostupné 2022-02-27 z: <https://www.skladuj.cz/skladuj-cz/o-skladuj>
- Slee, T. (2015). *What's Yours Is Mine*. New York and London: OR Books.
- Stone, B. (2019). *Uber a Airbnb mění svět*. (J. Pondělíček, Překl.) Praha, Česká republika: GRADA Publishing a.s.

- Špalek, J. (2011). *Veřejné statky: teorie a experiment*. V Praze: C.H. Beck.
- Uber.com. (2022). *A letter from our CEO*. [online]. Dostupné 2022-02-28 z: <https://investor.uber.com/a-letter-from-our-ceo>
- Uber.com. (2022). *About*. [online]. Dostupné 2022-02-28 z: <https://www.uber.com/cz/cs/about/>
- ÚV ČR, 2017. *Analýza sdílené ekonomiky a digitální platformy*. Úřad vlády České republiky. Sekce pro evropské záležitosti Úřadu vlády ČR. [online]. Dostupné 2022-04-07 z: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha_4_Material_Analyza.pdf
- Vaněček, V. (2019). *Copywriting & reklamní texty. Copywriting & ceník: Kolik stojí profesionální copywriter a jeho služby*. [online]. Dostupné 2022-04-12 z: <https://vladimirvanecek.cz/cenik-copywritingu/>
- Weber, J. (2018). *Digitalizace ekonomiky a společnosti: výhody, rizika, příležitosti*. Praha: Management Press.
- VEBER, J., KRAJČÍK, V., HRUŠKA, L. & kol. (2016) *Sdílená ekonomika*. Praha: VŠPP.
- VORLÍČEK, J.: *Sdílená ekonomika, Makroekonomický pohled*, interní materiál VSPP Praha, 2016
- VRABEC, N., 2011. *Co-working center: a tool to promote independent professionals in the academic environment*. Praha: Vysoká škola finanční a správní
- Webster, K. (2017). *The Circular Economy: A Wealth of Flows - 2nd Edition*. Ellen MacArthur Foundation Publishing.
- Zajímej se. (2017). *Slovník pojmů. Cirkulární ekonomika*. [online]. Dostupné 2022-02-17 z: <https://zajimej.se/slovník-pojmu/cirkularni-ekonomika/>
- Zonky.cz. (2022). *Zonky*. [online]. Dostupné 2022-03-01 z: <https://zonky.cz/>
- Zonky.cz. (2022). *Media*. [online]. Dostupné 2022-03-01 z: <https://zonky.cz/media>

III. SEZNAM GRAFŮ, OBRÁZKŮ A TABULEK

Grafy

Graf 1: Počet publikovaných článků k heslu "cirkulární ekonomika a sdílená ekonomika" mezi lety 2017 - 2021	30
Graf 2: Počet publikovaných článků v závislosti na výzkumných oblastech	31
Graf 3: Pohlaví respondentů (n=203)	35
Graf 4: Bydliště respondentů (n=203)	35
Graf 5: Věk respondentů (n=203).....	36
Graf 6: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů (n=203)	36
Graf 7: Společenský status respondentů	37
Graf 8: Kategorie příjmů respondentů (n=203)	37
Graf 9: Setkání s pojmem sdílená ekonomika (n=203)	38
Graf 10: Využívání sdílené ekonomiky (n=203)	39
Graf 11: Upřesnění role (uživatel, poskytovatel či oboje) v rámci sdílené ekonomiky (n=132).....	39
Graf 15: Četnost využívání služeb sdílené ekonomiky (n=132).....	40
Graf 13: Výhody spojené s využíváním sdílené ekonomiky (n=132)	41
Graf 14: Nevýhody spojené s využíváním sdílené ekonomiky (n=132)	42
Graf 15: Plán budoucího využití sdílené ekonomiky (n=71).....	43
Graf 16: Míra souhlasu s tvrzením: Služby sdílené ekonomiky jsou pro mě přijatelnější, protože jsou dostupné za nižší ceny v porovnání s tradičními službami (např.: hotel, taxislužba, půjčka od banky) (n=203).....	44
Graf 17: Míra souhlasu s tvrzením: Není pro mě podstatné statky vlastnit, proto využívám služeb sdílené ekonomiky (n=203).....	44
Graf 18: Míra souhlasu s tvrzením: Služby sdílené ekonomiky vnímám jako zbytečnost narušující běžný chod ekonomiky (např.: daňové úniky) (n=203).....	45
Graf 19: Znalost pojmu cirkulární ekonomika (n=203).....	45
Graf 20: Povědomí respondentů o souvislosti sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky (n=203).....	46
Graf 21: Povědomí respondentů o snaze cirkulární ekonomiky řešit ekologické zatížení planety a s tím spojeného pozitivního příspěvku sdílené ekonomiky (n=203).....	47
Graf 22: Hodnocení důležitosti aspektů při rozhodování o využití služeb sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky (n=203)	48
Graf 23: Typy nejvyužívanějších oblastí sdílené ekonomiky.....	54

Obrázky

Obrázek 1: Segmenty sdílené ekonomiky	11
Obrázek 2: Rozdíl mezi cirkulární ekonomikou a lineární ekonomikou.....	20
Obrázek 3: Motýlí diagram - vizualizace cirkulární vs. lineární ekonomiky	24
Obrázek 4: Věková pyramida ke dni Sčítání 2021 na území České republiky.....	55

Tabulky

Tabulka 1: Rozdílné přístupy k datování generací X, Y a Z	28
Tabulka 2: Počet článků publikovaných na Web of Science v letech 2017-2021	30
Tabulka 3: Přístup k využití sdílené ekonomiky mezi generacemi X, Y a Z	50
Tabulka 4: Teoretické četnosti využití sdílené ekonomiky mezi generacemi X, Y a Z.	50
Tabulka 5: Hodnoty testové statistiky	51
Tabulka 6: Závislost příjmů účastníků sdílené ekonomiky napříč generacemi X, Y a Z	52
Tabulka 7: Teoretické četnosti kategorií příjmů.....	52
Tabulka 8: Hodnoty testové statistiky u kategorií příjmů.....	52
Tabulka 9: Kalkulace nákladů na propagaci sdílené ekonomiky pro generaci X.....	58

IV. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK A ZNAČEK

- B2C – business to consumer
- C2B2C – consumer to business to consumer
- C2C – consumer to consumer
- ČR – Česká republika
- ČSÚ – Český statistický úřad
- EFRR – Evropský fond pro regionální rozvoj
- EFSI – Evropský fond pro strategické investice
- EUR – Euro
- FS – Fond soudržnosti
- HDP – Hrubý domácí produkt
- Kč – Korun českých
- MŽP – Ministerstvo životního prostředí České republiky
- OECD – Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
- OP TAK – Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost
- OPŽP – Operační program Životní prostředí
- PwC – PricewaterhouseCoopers
- P2P – peer-to-peer

V. SEZNAM PŘÍLOH

Dotazník 1: Sdílená ekonomika v principech cirkulární ekonomiky	78
---	----

VI. PŘÍLOHY

Dotazník 1: Sdílená ekonomika v principech cirkulární ekonomiky

SDÍLENÁ EKONOMIKA V PRINCÍPECH CÍRKULÁRNÍ EKONOMIKY

Dobrý den,

jmenuji se Bc. Petra Edrová a jsem studentkou druhého ročníku navazujícího studia Ekonomické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V současné době pracuji na diplomové práci zaměřené na téma sdílené ekonomiky v principech cirkulární ekonomiky. Chtěla bych Vás požádat o pár minut Vašeho času, který věnujete vyplnění krátkého anonymního dotazníku, který bude následně použit pouze pro potřeby práce. Předem Vám velmi děkuji za Vaši spolupráci.

***Povinné pole**

SEKCE 1: SDÍLENÁ EKONOMIKA

1. Setkal/a jste se někdy s pojmem sdílená ekonomika? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne *Přeskočte na sekci 4 (Sdílená ekonomika)*

2. Dokázal/a byste pojem sdílená ekonomika stručně vysvětlit?
-

Přeskočte na otázku 3

Objasnění pojmu sdílená ekonomika

Smyslem sdílené ekonomiky je sdílení, pronájem nebo výměna různých statků mezi různými uživateli, aniž by bylo nutné tyto statky vlastnit. Uživatelé poté za tyto statky platí převážně bezhotovostně. Mezi nejznámější představitele sdílené ekonomiky řadíme Airbnb nebo Uber.

3. S jakými typy sdílené ekonomiky jste se setkal/a nebo si uvědomujete, žemohou být řazeny ke sdílené ekonomice? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

Ubytování

Kanceláře

Doprava (automobily, kola, koloběžky aj.)Finanční

služby (půjčky)

Pracovní síla

Hudba a videa

Cloudové služby (virtuální úložiště)

Jiné: _____

4. Využíváte nebo si myslíte, že jste využil/a služeb sdílené ekonomiky, ať už jakouživatelem nebo jako poskytovatel? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano *Přeskočte na otázku 5*

Ne *Přeskočte na otázku 12*

5. Uveďte, prosím, zda jste vystupoval/a v rámci sdílené ekonomiky jako uživatel, poskytovatel nebo v roli obou. *

Označte jen jednu elipsu.

- Uživatel Přeskočte na otázku 6
- Poskytovatel Přeskočte na otázku 7
- Uživatel i poskytovatel Přeskočte na otázku 8

6. Můžete, prosím, uvést oblast nebo oblasti sdílené ekonomiky, ve kterých jste vystupoval/a jako uživatel? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Ubytování
- Doprava (automobily, kola, koloběžky aj.) Finanční
- služby (půjčky)
- Hudba a videa
- Cloudové služby (virtuální uložště)

Jiné: _____

Přeskočte na otázku 9

7. Můžete, prosím, uvést oblast nebo oblasti sdílené ekonomiky, ve kterých jste vystupoval/a jako poskytovatel? *

Poznámka: Lze označit více odpovědí.

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Ubytování
- Doprava (automobily, kola, koloběžky aj.) Finanční
- služby (půjčky)
- Hudba a videa
- Cloudové služby (virtuální uložště)

Jiné: _____

Přeskočte na otázku 9

8. Můžete, prosím, uvést oblast nebo oblasti sdílené ekonomiky, ve kterých jste vystupoval/a jako uživatel i poskytovatel? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Ubytování
- Doprava (automobily, kola, koloběžky aj.) Finanční
- služby (půjčky)
- Hudba a videa
- Cloudové služby (virtuální uložště)

Jiné: _____

9. Jak často využíváte služeb sdílené ekonomiky? *

Označte jen jednu elipsu.

- Více než jednou týdně
- Jednou týdně
- Alespoň jednou za měsíc
- Pouze několikrát do roka

Přeskočte na otázku 10

10. Co považujete za VÝHODY spojené s využíváním sdílené ekonomiky? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Sdílené služby jsou levnější
- Sdílené služby jsou přístupnější (např. nemusím si automobil kupovat, mohu si ho půjčit)
- Setkávání s novými lidmi
- Nový zážitek (např.: ubytování na netradičním místě) Nevidím
- žádné výhody

Jiné: _____

11. Jaké shledáváte NEVÝHODY spojené s využíváním sdílené ekonomiky? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Nedůvěra
- Nedostatek informací (např.: o poskytovateli služby)
- Neetičnost (ve smyslu konkurence klasickým poskytovatelům služeb) Nutnost
- připojení k internetu
- Nevidím žádné nevýhody

Jiné: _____

Přeskočte na otázku 14

12. Chystáte se v budoucnu služeb sdílené ekonomiky využít? *

Označte jen jednu elipsu.

- Ano *Přeskočte na otázku 14*
- Ne
- Nevím

13. Pokud jste služeb nevyužil/a a ani se nechystáte, můžete, prosím, uvést důvod proč? *

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- Nepodporuji sdílenou ekonomiku.
- Nerozumím principu sdílené ekonomiky.
- Nemám dostatek informací jako v případě klasických poskytovatelů služeb (např.: hotel)
- Nedůvěřuji poskytovatelům služeb sdílené ekonomiky.
- Neobjednávám si služby na internetu.
- Mám obavy o bezpečnost a narušení soukromí. Je
- to pro mě finančně nedostupné.
- Nevím

Jiné: _____

Přeskočte na otázku 14

Do jaké míry souhlasíte s následujícími tvrzeními:

(1 - souhlasím, 5 - nesouhlasím)

14. Služby sdílené ekonomiky jsou pro mě přijatelnější, protože jsou dostupné z nižší ceny v porovnání s tradičními službami (např.: hotel, taxislužba, půjčka od banky). *

Označte jen jednu elipsu.

1	2	3	4	5		
Souhlasím	☐	☐	☐	☐	☐	Nesouhlasím

15. Není pro mě podstatné statky vlastnit, proto využívám služeb sdílené ekonomiky. *

Označte jen jednu elipsu.

1	2	3	4	5		
Souhlasím	☐	☐	☐	☐	☐	Nesouhlasím

16. Služby sdílené ekonomiky vnímám jako zbytečnost narušující běžný chodekonomiky (např.: daňové úniky) *

Označte jen jednu elipsu.

1	2	3	4	5		
Souhlasím	☐	☐	☐	☐	☐	Nesouhlasím

SEKCE 2: CIRKULÁRNÍ EKONOMIKA

17. Setkal/a jste se někdy s pojmem cirkulární ekonomika nebo s jeho alternativními názvy jako je například kolaborativní ekonomika, kooperativní ekonomika či přístupová ekonomika? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne *Přeskočte na sekci 17 (Cirkulární ekonomika)*

18. Dokázal/a byste pojem cirkulární ekonomika stručně vysvětlit?

Přeskočte na otázku 19

Objasnění pojmu cirkulární ekonomika

Cirkulární ekonomiku lze definovat jako regenerativní systém, ve kterém jsou vstupy zdrojů a plýtvání, dále emise a úniky energie minimalizovány zpomalením, uzavřením a zúžením materiálových a energetických smyček. Toho lze dosáhnout údržbou, opravou, opětovným použitím, repasováním, renovací anebo recyklací. Cirkulární neboli oběhové hospodářství je založeno na odstranění odpadu a znečištění, oběhu produktů a materiálů (v jejich nejvyšší kvalitě) a na regeneraci přírody.

SEKCE 3: SDÍLENÁ EKONOMIKA JAKO PRINCIP CIRKULÁRNÍ EKONOMIKY

19. Věděl/a jste o tom, že sdílená ekonomika je jedním z principů cirkulární ekonomiky? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

20. Máte povědomí o tom, že cirkulární ekonomika se snaží řešit ekologické zatížení planety a sdílená ekonomika tomuto přístupu napomáhá? *

Označte jen jednu elipsu.

Ano

Ne

21. Ohodnoťte, prosím, jak moc jsou pro Vás následující aspekty důležité při rozhodování o využívání služeb sdílené ekonomiky v principech ekonomiky cirkulární. *

Označte jen jednu elipsu na každém řádku

	Důležité	Spíše důležité	Nevím	Spíše nedůležité	Nedůležité
Úspora peněz	☐	☐	☐	☐	☐
Poznávání nových lidí (spolujízda, sdílené ubytování aj.)	☐	☐	☐	☐	☐
Touha po nových zážitcích	☐	☐	☐	☐	☐
Šetření vzácných přírodních zdrojů	☐	☐	☐	☐	☐
Znovuvyužívání výrobků nebo materiálů	☐	☐	☐	☐	☐
Nakládání s odpady	☐	☐	☐	☐	☐

22. V jakém kraji trvale pobýváte? *

Označte jen jednu elipsu.

- Praha
- Středočeský kraj
- Jihočeský kraj
- Plzeňský kraj
- Ústecký kraj
- Liberecký kraj
- Královehradecký kraj
- Pardubický kraj
- kraj Vysočina
- Jihomoravský kraj
- Zlínský kraj
- Olomoucký kraj
- Moravskoslezský kraj
- Karlovarský kraj

23. Jakého jste pohlaví? *

Označte jen jednu elipsu.

- Muž
- Žena

24. Jaký je Váš věk? *

Označte jen jednu elipsu.

- Méně než 18
- 19 - 26
- 27 - 40
- 41 - 55
- 56 - 65
- 66 a více

25. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

Označte jen jednu elipsu.

- Základní
- Středoškolské bez maturity
- Středoškolské s maturitou
- Vyšší odborné
- Vysokoškolské

26. Jaký je Váš společenský status? *

Označte jen jednu elipsu.

- Student
- Zaměstnaný
- OSVČ
- Na mateřské/rodičovské dovolené
- Důchodce
- Nezaměstnaný

27. Do jaké kategorie byste se zařadil/a z hlediska příjmů? *

Průměrný hrubý příjem za rok 2021 činil 37 839 Kč (Kurzy.cz).

Označte jen jednu elipsu.

- Spíše podprůměrný
- Přibližně na úrovni průměru
- Spíše nadprůměrný

PODĚKOVÁNÍ

Velmi Vám děkuji za spolupráci při vyplňování dotazníku k mé diplomové práci.